

על הצדיקים ועל החסידים

אהבת השי"ת
מידות טובות
פרשת השבוע
אלומות אור
מרבנותו צדיקי עולם
פרשת ואתחנן | תשפ"ו

רוח של ניחומים מהקב"ה לעמו ולבניו אהוביו

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

במהות עניין
ה'נחמה' ביארו,
כי הקב"ה מעביר
בימים הללו
ובזמן הזה רוח
של ניחומים

לעמו ולבניו אהוביו, מנחם אותם ומחזק ליבם, והרופא לשבורי לב מחבש לעצבון ליבנו (עי' עין אפרים נחמו תרפ"ג). וכך כתב הרה"ק העבודת ישראל זי"ע (דברים ד"ה הנה) בזה"ל: הנה אמרו חז"ל בתשעה באב חייב להניח תפילין במנחה, והטעם שבאים מוחין החדשים לנחם את עמו ישראל וכו', והוא משל, כדרך האב שמייסר את בנו בשבט כדי להדריכו, ואעפ"י כן, אחר כך הוא מקרבו ומדבר על לבו, ומנחם אותו לומר לו אהבתיך ומשכתיך חסד, וגם כשאני מוכיח אותך בשבט הוא לטובתך, וכן הענין אחר ימים הנוראים האלו, ובפרט בתשעה באב אשר הדינין מתוחים רח"ל וכו' לכן לעת ערב הוא מנחם את עמו ישראל ומראה להם התקרבות ביד ימינו והחסד וכו', ובאים מוחין החדשים וכו'. עכ"ל.

ודבריו הק' הם 'בניין אב' לכל תהלוכות החיים על כל צרה שלא תבוא בכלל ובפרט, כי לאחר שהקב"ה מייסר ומכה את האדם בשבט עברתו, הוא מרעיף עליו טללי נוחם וקרבה, ומשפיע עליו רחמים וחסדים ברוב אהבה וחובה. (באר הפרשה ואתחנן תשפ"ה)

אני זוכר שכשראיתי את אאמו"ר זללה"ה
אומר את הקינות בתשעה באב, ניתן היה
לחוש כיצד הוא מתחבר לכל מילה ומילה

הגאון הגדול רבי שלמה קניבסקי שליט"א - כך נתאבל על ירושלים

או בלימוד תורה - כאבלים בשבעת ימי
האבל ממש, ואפילו חמור מכך.
איך באמת אנו יכולים להתאבל על
ירושלים?

הא ניחא באשר לתפילה, ברור שכולנו
מתפללים על בנינה של עיר הקודש
וכולנו מייחלים להקמתו של בית המקדש
השלישי מחדש. כולנו מבינים כמה אושר
יהיה כרוך בכך וכמה חיינו יהיו שונים
בתכלית כשנזכה להסתופף בצילה של
השראת השכינה מתמדת בבית אלוקים.
אולם 'אבלות'?

האם באמת אנו יכולים להרגיש

מהותה של 'אבלות' - הינה: צער על
מה שהיה לנו ואבד! ובכן, כיצד נוכל
אנו, אחרי אלפי שנים בהם כבר אין לנו
את בית המקדש, אחרי אלפי שנים בהן
לא זכינו להקריב קרבנות בבית אלוקינו,
אחרי אלפי שנים בהן השראת השכינה
רחוקה מאיתנו - לחוש את ה'אבלות'
על מה שהיה לאבות אבות אבותינו?
כיצד נוכל לחוש כי ניטל מאיתנו דבר
מה שהיה לנו, בו בזמן שאנו נולדנו אל
תוך מציאותו של ה'חסר' הזה?

האם באמת אנו יכולים להרגיש את
תחושת ה'חסר'? האם אנו יכולים לחוש

תקופת האבלות על חורבן בית המקדש,
מתאפיינת בהלכות רבות אשר נועדו
להעניק מסגרת לתחושת האבלות שאנו
אמורים לחוש בימים אלו. ככל שמתקרב
היום המר והנמהר, בו חרב בית מקדשנו
בראשונה ובשניה - חומרת האבלות
גוברת והולכת, עובדה המקבלת ביטוי
חיצוני בהלכות השונות, אולם אמורה
לבוא לידי ביטוי כמובן, בראש ובראשונה,
בהרגשת הלב.

כך, כבר משבעה עשר בתמוז - אנו לא
מסתפרים ולא שומעים נגינה בכלי שיר;
בתשעת הימים - ישנן כבר הגבלות
נוספות, חמורות יותר. השבוע שחל בו
תשעה באב - מתאפיין בחומרה נוספת,
בערב תשעה באב - האבלות מתגברת,
ואילו בתשעה באב עצמו - אנו מגיעים
לפסגת האבלות, תוך שאנו נאסרים
בחמישה עינויים, ואפילו בישיבה על כיסא

המשך בעמוד 2 <<<

את ה'אבדן' האם אנו יכולים בכלל להרגיש מה היה בית המקדש, מה יכול היה להיות לנו אילו זכינו? התשובה לשאלה זו, פשוטה: אכן, זה לא קל! אכן, זה לא פשוט! זה לא טבעי ולא מובן מאליה שאנו נצליח לחוש 'אבלות' על חורבן בית המקדש אלפי שנים לאחר חורבנו, בו בזמן שאנו נולדנו אל תוך מציאות שבה הוא אינו מהווה חלק מחיינו. ובכל זאת, אנו יכולים להגיע לידי תחושה זו - באמצעות התבוננות!

עלינו לזכור, שתפקידנו בימים הללו בהם אנו אבלים על חורבן בית המקדש, אינו מסתכם בהקפדה על המנהגים השונים... הוא אינו מסתכם בשמירה על הכללים... לא נצא ידי חובתנו בהימנעות משתיית יין ואכילת בשר, וגם לא בצום או בחמישה עינויים בתשעה באב עצמו... גם ה'ויתור' על שמיעת קול כלי נגינה לא יביא אותנו אל התכלית הנרצית, כשלעצמו...

מטרתם של כל אלו הינה לעורר בנו תחושה מסויימת, הבנה מסויימת, מעבר לתחושה שמלווה אותנו במשך כל ימות השנה! מטרתם הינה לגרום לנו לעשות משהו שאנו לא עושים בימים כתיקונם! ונראה, כי ה'משהו' הזה - הינו: התבוננות!

במצבנו הנוכחי, לא נוכל אמנם לחוש 'אבלות' על חורבן הבית. לא נוכל להרגיש את החסר שנולדנו וגדלנו לתוכו. אבל דבר אחד אנו יכולים ואפילו חייבים לעשות: עלינו להתבונן, ולנסות לעורר בליבנו את התחושות הללו! עלינו לנסות להבין מה היה בית המקדש בשביל כל איש יהודי, בכדי שנוכל לחוש כאב על כך שהוא איננו!

כי לאמיתו של דבר, אמנם אנו לא זכינו להרגיש ולחוות את החיים בצילו של בית המקדש, אבל אילו היינו מבינים את טיבם - היינו חשים לבטח כי בית המקדש חסר לנו, כאן ועכשיו, היום בדיוק כמו לפני אלפיים שנה! היינו מבינים שלא מדובר ב'תוספת' שתשפר את חיינו, אלא בחיסרון מהותי המעיב על עצם מציאות החיים היומיומית של כל אחד ואחד מאיתנו! ואז, היינו מתאבלים באמת!!!

וכיצד נעשה זאת?

וכיצד נעשה זאת? הוי אומר: על ידי לימוד! אם נתבונן במה שמספרים לנו חז"ל הקדושים על הימים בהם עמד בית המקדש בתפארתו, אם נשים לב למה שהם מלמדים אותנו על הימים בהם זכינו להשראת השכינה בקרב מחננו, אם נחשוב על הימים המאושרים הללו בהם זכינו להסתופף בצילו של בית אלוקינו - נוכל לנסות ולצייר לעינינו כיצד

הימים הללו נראו וכיצד הם הרגישו! הבה ניקח כדוגמה, את הפרט הבא, אותו מצינו במדרש (במד"ר כ"א): "אר"י ב"ר סימון: מעולם לא היה אדם בירושלים ובידו עוון. כיצד? תמיד של שחר מכפר על עבירות שבילילה, ושל בין הערבים מכפר על עבירות שנעשו ביום. מ"מ, לא לן אדם בירושלים ובידו עון, שנאמר (ישעיה א): צדק ילין בה וגו'". בכדי להבין את העוצמה שבעובדה פשוטה זו, הבה ננסה להיזכר ולתאר לעצמנו את ההרגשה המרוממת והמופלאה שמרגיש כל אחד מאיתנו במוצאי יום הכיפורים. הרגשה של טהרת הלב, של נקיות, של קדושה, של מחילת עוונות! ובכן, את התחושה המופלאה הזו, שאנו זוכים לחוש פעם אחת בשנה למשך מספר רגעים, במוצאי יום הכיפורים - הרגישו בירושלים בכל רגע ורגע במשך כל ימות השנה! מעולם לא לן אדם בירושלים ועוון בידו!!! האם אנו מסוגלים להבין איזה אושר היה זה? כמה רוממות, וטהרה, וקדושה ליוו את אנשי ירושלים בכל רגע ובכל שניה?

ומה ביום הכיפורים עצמו? האם יכולים אנו לתאר לעצמנו את התחושה, כאשר הלבנינה לשון של זהורית, ועם ישראל זכה כביכול לשמוע את ההכרזה השמימית: סלחת? אם אנו נרגשים, ומרגישים מטהורים כל כך לאחר יום הכיפורים, מבלי שאנו יודעים לבטח כי התקבלו תפילותינו ועוונותינו נמחלו... כיצד הרגיש יהודי בתקופת בית המקדש, כאשר שמע כי הלבנינה לשון של זהורית? הלא האושר עלה על גדותיו! ומה עם עשרה ניסים שנעשו במקדש מדי יום ביומו? כאשר אנו שומעים על 'מופת' או 'נס' שהתרחש, בזכות תפילתו או ברכתו של גדול בישראל - אנו מתמלאים בהתרגשות ועומדים משתאים, עינינו כלות לנוכח הפלא המעיד בבירור על הנהגתו של מלך מלכי המלכים את עולמו... אולם כמה אנשים מאיתנו זכו אי פעם לראות במו עיניהם נס בהתרחשות? מעטים בלבד!

והנה, בזמן שבית המקדש עמד על תילו ועל מכונו, לא היה פשוט מכך: יהודי שרצה לראות נס - פשוט ניגש לבית המקדש, והזין עיניו בניסים שהתרחשו בבית אלוקים בכל

רגע! עשן המערכה, זבוב שלא נמצא בבית המטבחיים, ועוד ועוד, כמתואר בדברי חז"ל הקדושים! ושירת הלויים? האם יכולים אנו לשער כמה יראת אלוקים, וכמה השתוקקות, וכמיהה, והתפעלות והתרגשות הלב - עוררה שמיעת קול הלויים המשוררים לפני מי שאמר והיה העולם בביתו? האם יכולים אנו לתפוס כמה מתיקות היתה בשירה הזו, אשר נשמעה בהיכלו של מלך? אין ספק! מדובר בחוויה הרוחנית העוצמתית והמופלאת ביותר אשר ניתן להעלות על הדעת!

כמה אושר הציף את ליבו של היהודי

כמה אושר הציף את ליבו של היהודי אשר חי בזמן שבית המקדש עמד על תילו, כאשר הוא ידע כי אם חלילה וחס הזדמן לידו חטא בשוגג - יכול הוא להביא את חטאתו ושב ורפא לו? וכמה אושר טמון היה בידיעה, כי לאחר שניצל מסכנה כלשהי יכול הוא להביע את תודתו בפני אלוקיו, ולהביא קרבן לבית המקדש? וכל זה, בימים כתיקונם... ומה בשלשת הרגלים? כיצד נראתה הקרבת קרבן פסח בירושלים, הרצופה כולה בניסי ניסים? וכיצד נראה ה'עומדים צפופים ומשתחווים רווחים'? כמה התרוממות ספג עם ישראל באותם רגעים נעלים? ובל נשכח את שמחת בית השואבה, אשר ממנה שאבו רוח הקודש - פשוטו כמשמעו!

את כל זאת, ויותר מכך - עלינו ליתן אל ליבנו בימים הללו. עלינו ללמוד את דברי חז"ל הקדושים המתארים בהזדמנויות רבות מספור את האושר הגדול שליווה את עם ישראל בכל רגע בו עמד בית המקדש על תילו, עלינו להתבונן במה שהיה לנו, ומתוך כך לנסות להחדיר ולקרב אל ליבנו את התחושה אודות מה שהפסדנו! אם נעשה זאת כשורה, נוכל להתחיל באמת ובתמים לחוש את מהותה של 'אבלות'...

אני זוכר שכשראיתי את אבי מורי זצוק"ל

העבודה הזו מוטלת עלינו בימי בין המצרים, וככל שנתקדם ונוסיף בה - כך נוכל להוסיף בהרגשת הלב. כך נוכל להעמיק את ה'אבלות' שלנו. עלינו להתחיל ללמוד ולהבין, להרגיש ולהפנים - כבר ב"ז בתמוז... אבל ככל שנמשיך ונבין יותר ויותר - נוכל להעמיק את האבלות בתשעת הימים, מתוך הכרה עמוקה ופנימית יותר במה שאיבדנו בעוונותינו! ואמנם, לכשתבונן נמצא, כי חלק גדול מה'קניות' שאנו אומרים בתשעה באב - עוסק בתיאור ירושלים בתפארתה.

למרבה הצער, אנו קוראים את הקינות הללו מבלי להבין את משמעותן, ולעיתים מתוך תחושת ציפיה מורטת עצבים לרגע בו הן תסתיימנה... אולם ברור, כי לא זו היא מטרת אמירת הקינות!

עלינו להתבונן במה שאנו אומרים, ובאמצעות הקינות הללו - לנסות להחדיר אל ליבנו מעט מן המעט מהתחושה אודות מה שאיבדנו! מעט מן המעט מתוך ים הכאב הבלתי נדלה, מתוך תחושת ההחמצה הבלתי נתפסת!

אני זוכר שכשראיתי את אבי מורי זצוק"ל אומר את הקינות בתשעה באב, ניתן היה לחוש במוחש כיצד הוא מתחבר לכל מילה ומילה. כיצד הוא מבין על מה בדיוק היא מדברת, ולנגד עיניו חולפים ביעף כל מדרשי חז"ל הקדושים עליהם מבוססים הדברים... אבל אנו? אנו בקושי מצליחים להבין את המילים שאנו מוציאים מפינו!

מאיך גיסא, בדורנו - אפשר דרא... ישנם ספרי קינות רבים בהם ישנו פירוש צמוד לכל מילה ומילה... כמובן, בשעת אמירת הקינות - לא ניתן להספיק לקרוא את כל הפירוש ולהבין את מה שאנו אומרים... אולם בדיוק לשם כך ניתנו לנו שלשת השבועות הללו: בכדי שנוכל להתכונן!!! מי יתן ונזכה כולנו שיתקיימו בנו דברי חז"ל הקדושים שהבטיחנו ואמרו (תענית ל'): "שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה. מכאן אמרו: כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה!"

(קטעים נבחרים משיחת ועד לתלמידים - מתוך הספר 'נפשי חמדה')

הגזלן של הדירה קנה לילד איזה צ'אצ'קע ששווה שלושה שקלים... אין מה לומר עיסקה מצויינת... דירה שעולה מיליון שקל תמורת שלושה שקלים... הילד שלא הבין מאומה, צהל משמחה

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - לקחו לנו את בית המקדש ונשארו עם הצעצועים...

שכשחנה באה לבית המקדש להתפלל, על אף שהיתה מרת נפש, היא לא התפללה שתיפקד בבנים. תפילתה היתה על צער השכינה, כמו שנאמר (שמואל א) "ותתפלל על ה'". כשמתפללים תפילה כזו - היא מתקבלת! הצרה הגדולה ביותר היא שכל כך שקענו והתרגלנו לגלות, עד שאנחנו כלל לא מרגישים שזו גלות ושחסר לנו משהו. בהושענא רבה אנחנו אומרים: "הושע נא כבושה בגולה". ביאר האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל: כפי שמאכל כבוש נחשב כמבושל, והוא מקבל את הטעם והריח מהדבר שנכבש בתוכו, כך הגלות נכנסה ונבלעה בנו, עד ששכחנו בכלל מי אנחנו ומה היינו.

משל לבן מלך שגורש מבית אביו. הוא נדד למרחקים, וכיוון שלא היה לו מה לאכול, נמכר לעבד לבעל הבית אכזר גס ושפל, שהשתעבד בו בעניינים קשים, וכאשר לא רצה לשאת משאות כבדים - היה מכה אותו באכזריות. לימים יצאה שמועה שהמלך בא לבקר באותו מקום, ושכל אחד יכול לעבור לפניו ולבקש בקשה. בן המלך שכח לגמרי את מוצאו, וכיון שראה שכולם עוברים לפני המלך ומבקשים בקשות, עבר גם הוא לפניו.

לתת לי לישון שבע שעות בלילה

המלך עבר במרכבה המלכותית, ובנו בא לפניו כשאינו יודע שזהו אביו. שאלו המלך: "בחור'ל, מה אתה רוצה?" השיב הבן: "אני עובד אצל בעל הבית אכזר ביותר, שנותן לי לישון רק חמש שעות בלילה, מטיל עלי לסחוב משאות כבדים, ומכה אותי מכות חזקות. אני מבקש מהמלך שיצווה עליו לתת לי לישון שבע שעות בלילה, שלא יכה אותי כל כך בחזקה, ושלא יתן לי לסחוב משאות של חמישים קילו. ארבעים קילו זה מספיק..." המלך היה המום לחלוטין: "זו הבקשה שלך? שכחת לגמרי מי אתה! אתה צריך להיות עבד? אתה בכלל נסיך! שכחת לגמרי את המעמד שלך!"

כשהייתי באמריקה, שמעתי יהודי אומר לחברו: "איי, באמת זו גלות, אבל זיסע גלות [גלות מתוקה]!" אוי ואבוי לכזו 'זיסע גלות'...

בחור חם וירא שמים נכנס לחדרו של רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל ושאל: "איך זוכים ליראת שמים?" ענה לו רבי יחזקאל: "הפסוק אומר (תהלים לד) 'לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם' - צריך ללמוד יראת שמים כמו שלומדים סוגיה! והוא הוסיף וחזר על כך לפחות עשר פעמים: "אלמדכם - צריך ללמוד את זה!" לא רק הסוגיה של יראת שמים טעונה לימוד, אלא גם הסוגיה הזו של "ציפית לישועה" טעונה לימוד. להיכנס לעניינים, למציאות, ולא לישון!

אדם חי בד' אמותיו וחושב כל היום על הפרנסה ועל המשפחה. עליו לעצור ולהתבונן מעט: איך היה נראה בית המקדש, כיצד היו מרגישים את הקב"ה בחוש בעשרת הנסים שהיו בו, איך היתה נראית הקרבת קרבן פסח, איך היה נראה מעמד שילוח השעיר המשתלח, איך היתה נראית שמחת בית השואבה, ועם איזה מטען רוחני חי כל יהודי באותם ימים. מה שדרוש הוא התבוננות! רק כשאדם מתאבל הוא יכול לקוות ולצפות לגאולה, אחרת איזו אבלות יש על החורבן? הרי לא חסר לו כלום!

משל למה הדבר דומה, לגזלן ונוכל שבא לילד יתום, וברשעות ובאכזריות עשק את הדירה שהורישו לו הוריו. לאחר מעשה נקפו לבו של הגזלן, וכיון שהילד לא הבין את גודל ההפסד של הדירה, הוא קנה לו איזה צ'אצ'קע (צעצוע) ששווה שלושה שקלים.. אין מה לומר עיסקה מצויינת... דירה שעולה מיליון שקל תמורת שלושה שקלים... הילד שלא הבין מאומה, צהל משמחה. איזה דוד נחמד! גם אנחנו נראים כך. לקחו לנו את בית המקדש ונשארו עם הצעצועים, וכמו ילדים קטנים אנחנו מסתפקים בזה ולא מבינים את גודל החורבן. רק אם מתבוננים ומבינים את מה שהיה לנו, ומצטערים על כך - אפשר לצפות לגאולה ולישועה, כמו שאנחנו אומרים בתפילה: "לישועתך קיוינו כל היום".

עד ששכחנו בכלל מי אנחנו ומה היינו

כאשר מבינים את צער השכינה שבגלות ומתפללים על כך, זו סיבה לקבלת התפילה. רבי חיים וולוז'ינר זצ"ל מביא,

חז"ל (תענית ל) אמרו: "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים - אינו רואה בשמחתה". חז"ל לא צפו שנבין בדרך של 'מכלל הן אתה שומע לאו' שמי שאינו מתאבל לא זוכה לראות בשמחת ירושלים, אלא הם אומרים זאת במפורש, כדי להדגיש את חומר הענין של מי שלא מתאבל על ירושלים.

הנביאים הקדושים כותבים כל כך הרבה פרקים של נחמה על מה שיהיה בשמחת ירושלים לעתיד לבוא, אך מי זוכה לכך? רק מי שמתאבל על ירושלים! "כל המתאבל על ירושלים - זוכה ורואה בשמחתה, וכל מי שאינו מתאבל על ירושלים - אינו זוכה ורואה בשמחתה". מוראדיג!

היעב"ץ כותב בסידור "בית יעקב" (דיני תשעה באב) דברים נוראים: "וכאן מקום שראוי להרחיב בו את הדיבור. אלמלא לא היה אלא עוון זה בידינו, שאין מתאבלים על ירושלים כראוי - די להאריך גלותנו. והיא בעיני הסיבה הקרובה ביותר, גלויה ועמוקה וחזקה, לכל השמדות המופלגות והגזירות המשונות והנבהלות והרעיונים, אשר מצאונו בגלות בכל מקומות פזורינו, על צוארינו נרדפנו, לא הונח לנו להרגיע בגויים עם שפלותנו, ענינו ומרירותנו". וכל זה למה? 'לפי שיצא האבל הלז מלבנו, בהיותנו שוקטים בארץ לא לנו, שכחנו את ירושלים ולא עלתה על לבנו, על כן כמת מלב נשכחנו'.

פחד פחדים! פחד נורא על ענשנו ופשעינו! ממשיך היעב"ץ: 'וכל אוהב אמת יודה לדברינו, וכאשר יזכיר העניין ביחוד ביום תשעה באב המר מי ומי המתאבל ונאנח על חורבן הבית ושממות ארצנו כראוי ממעמקי הלב, כמה דמעות נשפכות על זאת ואין דובר דבר ממנה אפילו במחשבה לא בא זכרונה, כאילו מקרה הוא היה לנו'.

מורי ורבותי, נישט פשוט!

מורי ורבותי, נישט פשוט! אפשר לצום ולקיים את כל ההלכות, אבל אם לא מתאבלים באמת על החורבן - נשארים בלי כלום! כתוב בפסוק (ישעיהו נב): "קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו". שואל הזוהר הקדוש (פרשת בשלח): מדוע כתוב 'צופיך' - המצפים לבניין ירושלים, 'נשאו קול' בלשון עבר? היה צריך להיות כתוב 'ישאו קול' בלשון עתיד, שהרי הפסוק מדבר על זמן הגאולה!

אומר הזוהר: כל הסיבה שאותם שמצפים לירושלים יזכו לראות בבניינה, היא משום ש"נשאו קול" - שבזמן הגלות הם התאבלו על החורבן ונשאו את קולם בבכי כמי שמתו מוטל לפניו. ולכן הם יזכו ל"יחדיו ירננו" בזמן הגאולה. רק כשהאבלות נכנסת לעצמות - אפשר לזכות לגאולה! על הפסוק "אלה פקודי המשכן משכן העדות" (שמות לח)

מובא ברש"י מחז"ל: 'המשכן משכן - שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין של עוונותיהן של ישראל'. שואל רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל א מוראדיגע קשיא, איך יכול הקב"ה ליטול מאיתנו את בית המקדש בתורת משכון, הלא המקדש הוא חיינו, כמו שאומרים: "רחם על ציון כי היא בית חיינו", ובתורה מצאנו אסור מפורש: "לא יחבול רחיים ורכב כי נפש הוא חובל" (דברים כד) - "אם בא [המלווה] למשכנו על חובו בבית דין, לא ימשכנו בדברים שעושים בהן אוכל נפש" (רש"י שם). יש דברים שאי אפשר לקחתם בתורת משכון, כי נפשו של הלווה תלויה בהם. איך, אם כן, נטל מאתנו הקב"ה פעמיים את בית המקדש בתורת משכון, מה עם "כי נפש הוא חובל"?

איי רבותי, הוא לא שואל והוא לא עונה, הוא אומר! אומר ההייליגער (הקדוש) רבי חיים וולוז'ינר: אין הכי נמי, כשיגיע הזמן שנרגיש שבית המקדש הוא עצם החיים שלנו, כשנרגיש שבנפשנו הדבר - יחזירוהו הקב"ה לנו. כשמזכירים את הגאולה, אומרים את המילים 'נחמת ציון וירושלים'. איזו שמחה תהיה בבניין ירושלים! מהיכן אנחנו יודעים שכך יהיה? על כך יש פרקים שלמים בנביאים! ישנו ווארט נפלא בנוגע לשמחה הגדולה שתהיה בזמן בניין ירושלים: הכתוב אומר (ישעיהו נד) "ברגע קטן עזבתך וברחמים גדולים אקבצך".

הבה נתבונן מה קרה בעטיו של אותו "רגע קטן" שהקב"ה עזב אותנו. ממש נורא נוראות. אלפיים שנות גלות. נהפכנו כצאן לטבח יובל. נמסרנו למיתות קשות, משונות ואכזריות. אינקוויזיציות, שואה, מאורעות, פוגרומים, פיגועים. הכל, הכל, בעטיו של אותו "רגע קטן" שהקב"ה עזב אותנו.

ומזה נלמד על הגאולה השלימה, בניין המקדש וירושלים, עליהם אומר הכתוב "וברחמים גדולים אקבצך". אם ראינו מה כוחו של "רגע קטן" נוכל לקבל מושג על גודל הנסים והישועות שיהיו בעת "הרחמים הגדולים" שיהיו בזמן הגאולה. הקב"ה יעזרנו שנזכה עוד השנה לראות בשמחת ירושלים הבנויה. (יחי ראובן - מועדים)

הבה ננסה לתאר כאשר בית דין יחליטו לשלוח צרעה שתילחם באויביהם של ישראל, לא יזדקקו אז לא לטילים מתוחכמים ולא למטוסים משוכללים, והצרעה - תעשה שמות באויבינו'

מאוצרותיו של מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א

מאת: הרב משה מיכאל צורן

לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים וְעַצְמִים מְמֹדָּה (ה)

אנחנו נתקלים בכותרות המבשרות על התדרדרות בטחונית, ועל הסלמה, ועוד כל-מיני הגדרות נוספות, ורבים נכנסים לבהלה... מותר לנו להיבהל. מלחמה גרעינית? - לא פשוט בכלל. ואכן, זו התגובה הראשונה, ההכי-טבעית. אבל, יש אנשים שכל פעם שהם נתקלים בכותרות המדווחות על 'הדברים המפחידים' האלה, הלב שלהם דווקא מתרונן משמחה. שמחה כה גדולה, עד שהפחד מסתלק לו לצדדים, ואינו תופס מקום כלל בלב.

וגם השמחה הזו - טבעית היא לחלוטין. ראשית, בגלל אהבת-השם לעמו, והידיעה הברורה שהוא מתכוון רק לטובתנו. ושנית, כי אנחנו אמונים על דבריהם של גדולי הדורות שאמרו שהמלחמה האחרונה לפני בוא משיח, תהיה בדיוק כפי שהיא נראית כיום לעינינו - וממילא זה התהליך, וכך צריך להיות סדר העניינים ו'לוח-הזמנים' לפני בוא משיח. נו, ומי מאתנו אינו רוצה בביאת משיח צדקנו? - הרי כולנו רוצים ומעוניינים בכך! אלא מה? - שהדיווח על 'כוננות גרעינית', מפחיד אותנו; אז מי אומר שלא צריך לפחד ולהיבהל? נפחד, נחשוש, ניבהל, אבל נחתור להגיע לשמחת-הלב על שאנחנו מתקרבים אכן אל הקץ המקווה והמובטח, שאליו התפללו וייחלו כל הדורות! ועיקר העיקרים הוא - שאם ברצוננו להתכונן לביאת המשיח, הדבר היחיד שעלינו לעשות הוא - לחזור בתשובה שלימה! כשהמשיח כבר יהיה כאן, הוא ירצה לראות אותנו במצב של תשובה שלימה, כל אחד על פי יכולתו, מצבו, תכונותיו ואפשרויותיו. כאשר בית דין יחליטו לשלוח צרעה שתילחם באויביהם של ישראל.

התורה אומרת: "וגם את הצרעה ישלח וכו' עד אבוד הנשואים והנסתרים מפניך" (דברים, ז' כ'). בפסוק הקודם נאמר: "המסות הגדולות אשר ראו עיניך והאותות והמפתים והיד החזקה והזרע הנטויה אשר הוציאך ה' אלקיך, כן יעשה ה' אלקיך לכל העמים אשר אתה ירא מפניהם". בעל הטורים מציין שכל האותיות מצויות בפסוק זה, חוץ

מ'בי"ת' - 'רמז כי עוד יעשה פעם שנית נפלאות כימי צאתך ממצרים'. והיינו שבגאולתנו העתידה במהרה בימינו נזכה שוב לראות ולחוות את הניסים הגדולים שנעשו לנו בימים ההם. ועל הפסוק הקודם כותב בעל הטורים: 'את הצרעה, בגימטריא שתים היו. מפניך, פ"א כפולה, לומר מפניך ומפני שלוחך'. כלומר, שכאשר תגיע הצרעה - שנשלחה על ידי הקב"ה - אל הבתים אליהם נשלחה, לא יוכל איש לעמוד נגדה, והכל יאבדו מפניה.

הבה ננסה לתאר בדמיונו את הקידוש שם שמים העצום שיהיה באותה שעה בעולם, כאשר יישבו בית דין בירושלים ויחליטו לשלוח צרעה שתילחם באויביהם של ישראל, והצרעה - למרות שהיא נראית חלושה וחסרת אונים - תעשה שמות באויבינו, ובכל מי שְׁהָצַר לנו. לא יזדקקו אז לא לטילים מתוחכמים ולא למטוסים משוכללים, לא למזל"טים ול'עניינים אלקטרוניים', ולכל הציוד המלחמתי היקר שעלותו מגעת להון עתק. הצרעה, שלא תעלה מאומה, תצא מירושלים בהוראת בית דין, ותאבד את אויבינו מן העולם.

גם מחבלים לא יוכלו להתחבא מהצרעה

גם מחבלים שינסו להסתתר, לא יוכלו להתחבא מהצרעה, כי היא תדע במדויק את מקום מחבואם, כמו שמובא ברש"י על הצרעה שהיא "מין שרץ העוף, שהיתה זורקת בהם מרה ומסרסתן, ומסמאה את עיניהם - בכל מקום שהיו נסתרים שם". כן יתן ה' במהרה.

הבה וניקח עוד פרט "קטן" לדוגמא, כדי להמחיש שהבוטחים בהשם יתברך - הם-הם בעלי-הכוח האמיתי. הגמרא (גיטין, ס"ח) מספרת על תכונותיה של תולעת ה'שמיר' שפעלה בזמן שבית המקדש היה קיים. היו מניחים אותה על גבי תרנגול שצעד עמה בין שני הרים תלולים ותוך כדי כך ניסרה השמיר את ההרים לשני חלקים, ואף סללה שביל ביניהם, שהיה מנוצל אח"כ לדברים שונים.

נתאר לעצמנו את המלחמה בצפון הארץ, ונדמיינ שצריך לכבוש הר מסוים מידי החיזבאלה. עד שנשלח לשם עשרות טנקים ונגמ"שים, אפשר לשלוח שמיר אחת, והיא כבר תנסר את ההר מקצה לקצה.

גם מצבו הכלכלי של עם ישראל היה משתפר עד מאוד, אם היינו יודעים היכן נמצאת השמיר... כשמדינה מסוימת מתכננת, למשל, הנחת קו-נפט לאזורים נידחים - הרי העלות הגבוהה הכרוכה בחציבת הרים באזורים כאלה, מונעת לפעמים את ביצוע הפעולה.

אם היינו מצוידים בשמיר, היה אפשר להציע לראשי המדינות את שירותיה של התולעת, וזו היתה חולפת בתוואי של קו-הנפט המיועד ועושה את המלאכה ברגע אחד.

והמחיר? אם היינו דורשים מהם רק רבע מעלות העבודה, לא יותר, כבר היתה בכך אפשרות לכלכל את כל לומדי התורה בארץ ישראל במשך חודשים ארוכים...

וזה רק פרט אחד מתוך מכלול האוצרות שהיו לעם ישראל בזמן בית המקדש, שעוד מעט-קט נזכה לבניינו. ומה עם האבן הטובה שהיתה שם והאירה למרחקים עצומים? האם אי-אפשר היה לספק כמה אבנים קטנות כאלו לארצות הברית שהיתה מוכנה לשלם על כך כל הון שבעולם על מנת לחסוך באנרגיה חשמלית?

הגאון רבי צבי יהודה אדלשטיין שהתפלל בבית מדרשו במשך שנים רבות כש"ץ בר"ה וביוה"כ

וְאֶתְחַנֵּן אֶל ד' בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר (א)

תפילה. אם היינו זוכים לידע את ערכה האמיתי, ועד כמה אפשר לפעול באמצעותה כדי להירפא מכל תחלואינו, היינו מניחים בצד את כל ה'אמצעים' האחרים, ומקדישים את מאמצינו אך ורק לענין זה. וגם יהודי פשוט יכול לשאת תפילה שתישמע במרומים.

הגאון רבי צבי יהודה אדלשטיין שהתפלל בבית מדרשו במשך שנים רבות כש"ץ בר"ה וביוה"כ, נאלץ לאחר פטירת אביו - מרן הגאון רבי יעקב צ"ל - לעשות את הימים הנוראים בבית הכנסת המרכזי של רמת השרון, שם הוא מכהן כמרא דאתרא, כממלא-מקומו של אביו. הגרצ"י התפלל לפני התיבה גם במנין האברכים ב'אהל קדושים' בשיבת פוניבז', בו מתפללים כ-800 אברכים, שם עבר לפני התיבה במשך עשרות שנים. לאחר פטירת אביו נאלץ לוותר גם על ה'עמוד' הזה.

לפני ההחלטה לעשות את הימים הנוראים ברמת השרון, התייעץ כמובן עם דודו, מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין. בתחילה חשב הגרצ"י לשהות בשני המקומות גם יחד, ולעשות את הדרך ברגל מרמת השרון לבני ברק, וכך יוכל לתפקד

כרגיל, בכל המניינים, ולא לשנות מהרגלו בשנים קודמות; אבל מרן הורה לו להישאר במשך ראש השנה ברמת השרון. הגרצ"י מספר, שמרן הגר"ג אמר לו משפט שצריך לחרוט היטב על לוח-הלב. 'מי אמר לך איזו תפילה יותר טובה?' דהיינו, שגם אם לנו נראה שבמנין מסוים תתקבל התפילה יותר, צריך לדעת שרק הקב"ה יודע טיבן של תפילות. אדם שאוהב דבר-מה וחפץ להשיגו, ישיגו בכל מחיר בס"ד. הוא ירדוף אחרי הדבר ההוא, ויעשה את כל המאמצים להביאו אליו. גם אם יהיה עייף ורצוף, גם אם לא יהיה לו כוח, גם אם חלילה יפול למשכב, הוא - את הדבר הזה ישיג. כי הוא אוהב אותו. נקודה.

וכן להיפך. כשרואים שמחפשים תירוץ, שמשתמטים ממילוי המשימה, וכל תירוץ הופך להיות מחיצה מהשגת הדבר, אות ברור הוא שאנחנו - איך אומרים - לא ממש אוהבים את הדבר, ולא ממש מחפשים אחריו, ולכן כל דבר שיכול להוות עבורנו עילה לבריחה מבית הספר, נתפס על ידינו כקושי וכמחסום בלתי-עביר.

הדברים נכונים גם באשר לכל מה שקשור לתפילה. אדם שמוצא טעם בתפילתו, כי הוא יודע שבעומדו לפני המלך יוכל למצוא הכל-מכל-כל, ולא יזדקק יותר לסיוע של בשר-ודם, לא ישתמט מתפילה, וגם לא מתפילה במנין, גם אם יעבור עליו מה. גם אם יקום 'על צד שמאל', והראש והצלעות יכאבו לו, והבטן עוד יותר, ויתכן שבשל כך הוא גם לא נרדם בלילה, ומרגיש סהרורי לגמרי - למרות הכל כשיגיע זמן תפילה הוא ירוץ לבית הכנסת, כדי לזכות ברגעים הנכספים הללו של העמידה לפני המלך.

ומצד שני, אדם שאינו מרגיש טעם בתפילה, והיא נחשבת אצלו למשא כבד, שצריכים 'לעבור אותו איכשהו', הרי כל כאב-ראש הכי-קטן ישאיר אותו בבית, וימנע אותו מלהגיע לתפילה במנין. ולא משנה לצורך הענין, שכמה דקות לאחר

מכן, כשתגיע אליו הודעה שבמקום מסוים הוא יכול להרוויח כמה מאות דולרים, (לא מיליון דולר, לא חצי מיליון, וגם לא מאה אלף, ולא חמישים אלף, ולא עשרת אלפים, אלא כמה מאות דולרים!!!) הוא ייקח את רגליו וירוך מהר-מהר לאותו מקום.

כי כפי שאמרנו הכלל הוא אחד, והוא בא כבר לידי ביטוי בדברי חז"ל שאמרו 'אין דבר העומד בפני הרצון'. וכדי לְרַצוֹת, צריך לאהוב את הדבר ההוא.

'איי, איי, תודה לך השם יתברך'

את כל האמור לעיל לא הבאנו אלא כדי לספר כאן מה ששמענו על הגאון רבי חיים יעקב שוורץ זצ"ל, הדיין של חסידות צאנז בנתניה, והרב היחיד שזכה לעשות 'שימוש' אצל מרן ה'שפע חיים', ומי שזכה לקירבה מיוחדת אצל כל גדולי הדור, ובמיוחד אצל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שהעריכו עד למאוד, וכשנכנס פעם הדיין לשיעורו ב'תפארת בחורים' קם לפניו מלוא קומתו, מה שלא עשה לאף ת"ח אחר.

הגרי"ש זצ"ל, בשבועיים-שלושה האחרונים לחייו פקדוהו כאבים חזקים, וברגעי היסורים אפשר היה לשמוע אותו אומר 'איי, איי, תודה לך השם יתברך'. במקביל להבעת הכאבים, לא שכח לומר תודה לאלוקיו. למרות חולשתו, המשיך להקפיד על כל קוצו של יו"ד. שבועיים לפני הסתלקותו שהה עם רעייתו הרבנית בבית החולים 'אסותא' באשדוד, והיה ער כל הלילה. לקראת תפילת שחרית השתהה מעט,

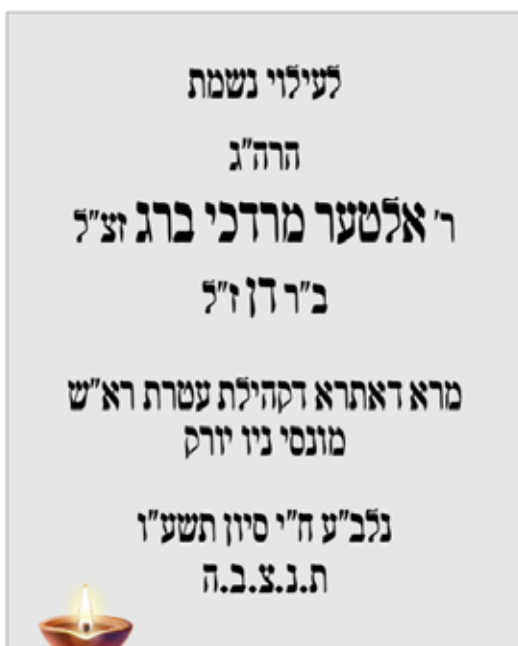
ועד שירד לבית הכנסת עמד הציבור ב... אמצע 'הודו'. כל אחד מאתנו היה משתלב במנין זה, שהיה ממש בתחילתו, לא כן? אבל הגרי"ש סירב, באמרו שבמשך כל ימיו הוא מקפיד לומר במנין את הקרבנות לפני התפילה, ולכן גם עכשיו הוא אינו רוצה לוותר על כך.

לא היתה לנו ברירה, סיפרו הבנים המופלגים, ולמרות הקושי הגדול שהיה לו בתזוזה, לקחנו מונית שהסיעה אותו ל'קהל חסידים' באשדוד, שם הגיע לפני תחילת המנין.

אם נחשוב לרגע, כמה סיבות היו לו שלא לעשות זאת! הוא לא ישן כל הלילה; היה במצב של חולשה אמיתית, ונסיעה במונית למנין אחר היתה משימה מאוד קשה עבורו; הוא גם שהה ליד אשתו החולה; והעיקר - שהרי המנין היה ממש בתחילתו, והתפילה זה-עתה החלה! אז מי מאלץ אותו לחפש מנין אחר? מה יקרה אם לא יאמר הפעם את הקרבנות בציבור, ולצורך הענין לא חשוב אם זו הלכה מפורשת, או חומרא/מנהג, וכל כיו"ב. אז פעם אחת אל תעשה כך, מכוח כל התירוצים והסיבות שנמנו! אבל לא! רבי חיים-יעקב זצ"ל לא מוכן לוותר! כי הוא מייקר את כל מה שקשור לתפילה! וכשהדבר יקר, שום תירוצים לא ימנעוהו מלעשות זאת. בבחינת מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ונהרות לא ישטפוה!

מה שצריך להוסיף הוא, שבוודאי מדובר בדרגה גבוהה עד מאוד, שנרכשה בעמל של עשרות שנים, ואולי לא כל אחד מסוגל לעשות כך. אבל מותר גם מותר ללמוד מהנהגות אלו, ולתפוס אותן במדרגה שלנו. ולפחות לא להצטרף למנין האוחז כבר אחרי 'ברכו', בברכות קריאת שמע... והרי יש לנו כוח בס"ד לחפש מנין אחר...

(מתוך הכרך החדש מהספר המרתק 'אהבת אותנו' ממרן הגר"י זילברשטיין שליט"א)

שמימי האריז"ל ניתנה רשות לגלות, וגילה הסוד של חזרת הש"ץ, שמעלתה יותר גדולה מן הלחש

פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א על סוד התפילה

בקשה שביקש, אלא לצורך דבר אחר, אבל כל תפילה מתקבלת ופועלת, ולכן לעולם אל יתייחס אדם מהרחמים, ויזכור שבכל תפילה ותפילה הוא פועל לטובתו בזה ובבא.

הערה גדולה אשר למד אדונינו הגר"א

אגב, נביא הערה גדולה אשר למד אדונינו הגר"א ז"ל מדברי הגמ' בברכות הנז' דאם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, וז"ל (כתר ראש אות מ"ה) "אם ראה אדם שהתפלל ולא נעשה יחזור ויתפלל, היינו סוד ב' תפילות, בלחש ובחזרת הש"ץ ששם מתקבל התפילה ביותר", עכ"ל.

וכן מצאנו בדברי רבינו יונה והוב"ד בב"י (או"ח קכ"ד) בשמו בזה"ל "כתב הר"י יונה העונה אמן אחר כל ברכה הרי הוא כמתפלל שתי פעמים ואמרו ז"ל מי שהתפלל ולא כיוון וחזר והתפלל מובטח לו שתפילתו נשמעת". ודבר נשגב הביא בכף החיים (קכ"ד סק"ב), דהנה לפי הפשט עיקר תקנת חזרת הש"ץ הוא משום מי שאינו בקי, אך כתב הכפה"ח שמימי האריז"ל ניתנה רשות לגלות, וגילה הסוד של החזרה שמעלתה יותר גדולה מן הלחש ושניהם חובה וכו', ולכן האריז"ל בחזרת הש"ץ היה עוצם עיניו ומתכוון לדברי הש"ץ עיי"ש. ובראשית חכמה (שער הקדושה פי"ד) כתב שהנהגה בחזרת הש"ץ היא שיהיו אזניו למה ששליח ציבור מוציא מפיו ויתן עיניו למטה ולבו למעלה כמו בתפלתו בלחש ממש, עכ"ל. ולדאבוננו רבים אינם נזהרים בזה היום, וראוי להודיע הדבר לרבים. (מתוך ביאורים והנהגות ואתחנן)

ואתחנן אל ה' פַּעַת הַהוּא לְאמֹר (א)

"מהו לאמר, א"ר עזריה לאמר לדורות שיהיו מתפללין בשעת הצרה שהרי משה אף על פי שנא' לו לא תעבור את הירדן הזה התחיל מתחנן". (ב"ר) מבואר בדברי המדרש, שתפילת משה רבינו היה בה לימוד לדורות לישראל שיהיו מתפללים בשעת הצרה, ולכן נאמר כאן 'לאמור' מאחר שיש בתפילתו אמירה לישראל היאך צריך להתפלל.

יש להוסיף בביאור הלימוד מתפילתו של משה רבינו לדורות, שמתפילתו למדנו שלעולם אין להתייחס מן הרחמים, שהרי הקב"ה כבר אמר למשה רבינו "לא תעבור את הירדן", ואעפ"כ משה רבינו לא התייחס אלא התפלל תקט"ו תפילות כמניין ואתחנן, וגם כשראה שאין הקב"ה עונה לו בתפילותיו הראשונים לא התייחס אלא המשיך להתפלל עוד ועוד כמניין תקט"ו, וא"כ כך גם כל אחד לא יתייחס מן הרחמים בעת צרותיו, ואף אם לא ענה לו הקב"ה מיד בתפילתו, מ"מ ימשיך להתפלל עוד ועוד, וילמד ממשה רבינו שאין להתייחס מהתפילה, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות י.) "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים".

וכן אמרו חז"ל (ברכות לב:) "אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר (תהלים כ"ז) "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'", ע"כ, והרי שגם אם הוא מצפה לישועה זמן רב ועדיין לא נושע, מ"מ עדיין "חזק ואמץ לבך וקוה אל ה'", ויחזק את עצמו להמשיך להתפלל עוד ויקווה לישועת ה', ולא יתייחס מצפייתו לקב"ה שיושיענו. ודע דאע"פ שתפילותיו של משה רבינו על כניסתו לארץ ישראל לא נתקבלו, מ"מ בוודאי שתפילותיו לא נדחו אלא הועילו לדברים אחרים, שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (להלן ד) "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו", והרי שהקב"ה שומע כל תפילה ואין תפילה שנאבדת, וכן איתא בירושלמי (ברכות פ"ד) "הלוואי שיתפלל אדם כל היום, שאין תפילה נפסדת", אלא שלפעמים אין הקב"ה מקבל את התפילה לצורך אותה

הוא אמר לי: אתה הרי תלמיד של שר התורה ואני יודע שבשנת האבל על הרבנית ע"ה הוא עשה מניין מיוחד בביתו כדי שיוכל לקבל מפטיר תמיד. אולי תלך לשאול אותו מה לעשות?

הרב אברהם ישעיהו שטרן שליט"א מספר על דמותו המופלאה של אביו ועל ברכת הכהנים ההמונית בי"ב באב בירושלים

רבי אברהם ישעיהו שטרן מספר על דמותו המופלאה של אביו, איש החסד הפלאי רבי שמואל יצחק שטרן זצ"ל, ועל ברכת הכהנים ההמונית שתקיים בשכונת הר נוף בירושלים. 'אני יכול לספר על מצווה גדולה שלקחתי על עצמי, וברוך ה' זוכה לקיים מדי שנה בשנה - מעמד ברכת כהנים המונית', לעי"נ אבי מורי רבי שמואל יצחק שטרן זצ"ל "אם אנחנו רוצים לדבר על מעשי החסד של אבא זצ"ל, אנחנו צריכים לחזור אחורה, לסיפור שאירע לפני כ-88 שנה, כשאבי היה ילד כבן חמש שנים, באותן שנים הם עוד התגוררו בארה"ב. אמו היתה בתו הבכורה של הצדיק הנודע רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל, ממקימי עולה של תורה בארה"ב ומי שרבים מכירים אותו כדמות המרכזית בספר 'הכל לאדון הכל' אותו חיברה בתו, הרבנית רוחמה שיין ע"ה, דודתו של אבי מורי.

כדרכם של תושבי ניו יורק, גם הם יצאו בימות הקיץ המהבילים אל הקאנטרי להתבשם מאוויר ההרים הצלול והנעים. צעד הילד בן החמש יחד עם אמו באחד ממשעולי הכפר בו שהו, והנה לפתע הגיחה משאית כבדה מעבר לעיקול הדרך, וסטתה רק במעט מהכביש אל השוליים הצרים. די היה בכך כדי להעיף את הפעוט למרחק של כמה מטרים, וכשהוא צנח על הקרקע נחבט ראשו בסלע חשוף.

סבתא שלי לא איבדה עשתונות

סבתא שלי לא איבדה עשתונות. היא מיהרה לרוץ, הרימה את הילד שהיה פצוע קשה ואצה רצה איתו לבית הרפואה הקרוב. אלא שבמקומות מהסוג הזה לא היו באותן שנים בתי חולים, וכדי להביא אותו לחדר מיון אמיתי עם רופאים שמסוגלים לנסות לטפל בכזאת פציעה, היה צורך להשיג רכב ולנסוע כברת דרך לא מבוטלת.

בצר לה פנתה סבתא ע"ה ל'מושב זקנים' שהיה בקרבת מקום התאונה. שם, בבית האבות, היו כמה אחיות ואולי גם

רופא ששהו במקום כדי לטפל בקשישים, ולשם היו תושבי האזור פונים כשהיו זקוקים לסיוע רפואי דחוף. היא נכנסה עם הילד המדמם לבית האבות, והחלה להתחנן ולבקש עזרה. האחיות חשו לעזרתה, אבל כשראו ילד עם פגיעת ראש חמורה כל כך, נרתעו לאחוריהן ופחדו אפילו לגעת בו. והנה אירע נס של ממש. פתאום הופיע בבית האבות בנה של אחת הקשישות השוהות במקום. הלה היה רופא, מנתח בכיר בבית חולים מפורסם מאוד. לא רק שהוא הגיע בדיוק באותו זמן לבקר את אמו, אלא שהוא גם הביא איתו את התיק האישי שלו עם הציוד הרפואי המלא.

הוא ראה את הילד הפצוע, ומיד תפס פיקוד על האירוע. 'פנו לי חדר והכינו לי שולחן ניתוחים מאולתר', דרש. הוא הביא את התיק מהאוטו, השכיב את הילד והחל לנתח אותו ניתוח חירום מאולתר שהציל את חייו. תוך כדי הניתוח הזעיקו אמבולנס, והרופא ליווה את אבי לבית החולים, שם המשיכו הרופאים להיאבק על חייו עד שהצליחו לייצב את מצבו. אבא יצא מכלל סכנה, החלים, התאושש ושוחרר לביתו כאחד האדם.

לימים סיפר לי אבי, שבתקופה שלאחר מכן, אמו לא ידעה את נפשה מרוב אושר על הנס המופלא שאירע לבנה האהוב. כבת לרבי יעקב יוסף הרמן, היא קיבלה חינוך מיוחד במינו ואת החינוך הזה העבירה גם לבנה: 'החיים שלך ניתנו לך במתנה גמורה', היא אמרה לו. 'הקב"ה נתן לך מתנה, וזה אומר שיש לך שליחות מיוחדת. מסתבר שיש לך תפקיד מאוד חשוב כאן בעולם שבגללו נעשה לך כזה נס גדול נגד דרך הטבע. לכן, כשתגדל קצת, אני רוצה שאתה תמצא את התפקיד שלך, תבין מה השליחות שלך ותיישם אותה בעקביות, כי לך ניצלת...'.

אין צורך לומר שהשליחות בה בחר אבא זצ"ל, היתה השליחות של חסד. הוא פשוט הפך את החסד לדרך חיים, וכשנפטר בגיל 77 וחצי, עשינו חשבון וגילינו שהוא חי בדיוק 72 שנה אחרי התאונה ההיא. 72 כמניין 'חסד' - ללמדך שאכן החיים ניתנו לו במתנה כדי שיגמול חסדים".

כשמזכירים דמויות של חסד מהדור הקודם, אין ספק שאחת הדמויות הבולטות היא דמותו של רבי שמואל יצחק שטרן זצ"ל, איש שכל כולו חסד, אשר היה מוצא בכל רגע ורגע הזדמנות כדי לגמול חסד עם עוד כמה יהודים. קראנו לו 'איש של חסד', ובכך לא זכינו לכוון לדעת גדולים, שכן מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, אמר עליו שבעשיית החסד שלו, הוא הגיע לדרגה של מלאך...

"הסיפור היה כשמרן הגרא"ל שמע על כך שאבא זצ"ל גמל חסד גדול מאוד, והפסיד סכום כסף גדול כדי להיטיב עם אדם שהרע לו מאוד זמן לא רב קודם לכן", מספר בנו הרב שטרן. "אבא הסביר בפשטות שהוא הרגיש שמנסים אותו משמים לראות אם הוא יעבור חלילה על 'לא תיטור' ויימנע מגמילות חסד עם אדם בגלל שהרע לו, ולכן הוא התגבר על הניסיון וגמל עמו טובה, תוך שהוא משלם על כך מחיר כלכלי משמעותי. על כך אמר הרב שטיינמן שזו דרגה של מלאך...".

הרב שטרן זצ"ל היה ממקימי בית היתומות הירושלמי 'בית לפליטות' והשקיע רבות בפיתוח המוסד שהציל נפשות רבות מישראל. כמו כן ייסד את בית ההחלמה ב'בית וגן' שלאחר מכן עבר ל'טלז' סטון, וכן ייסד את 'קרית בנות'. מטרת המוסדות הללו, בין היתר, היתה לארח יולדות יתומות שאין להן אמא שתעזור ותסייע להן בשבועות הראשונים שאחרי הלידה. רבי שמואל יצחק היה יהודי תלמיד חכם, אבל את עיקר הייעוד שלו ראה בעשיית חסד, ואכן זכה

להירשם באותיות של זהב בדברי הימים של אנשי החסד היהודיים בדורות האחרונים.

"אני אספר כאן כמה אנקדוטות שייתנו לנו קצת הצצה לדמותו של איש החסד המופלא הזה, והאופן שבו הוא התייחס למעשי החסד", ממשיך הרב שטרן את דבריו.

"דרך העולם, שיש אנשים שגומלים הרבה מאוד חסדים בבית פנימה. הם מסורים מאוד לאישה ולילדים, נותנים להם הכל מכל הלב, משתדלים מאוד לעזור למשפחה הקרובה, אבל בחוץ הם כמו כל אחד, רגילים, עוזרים כשזה מסתדר ולא מתאמצים יותר מדי. ויש אנשים שאצלם סדר העדיפויות שונה: הם מסורים לכולם, מרימים פרויקטים של גמילות חסדים, מחתנים כלות יתומות ומאכילים יתומים ואלמנות, אבל בתוך הבית קצת פחות... אין להם זמן להשקיע במשפחה הקרובה כי הם עסוקים בלעזור לכל היתר.

אבל אבי מורי היה איש חסד במלוא מובן המילה, וזה אומר שהוא היה כל היום גומל חסדים, בבית ובחוץ. פה הוא עוזר לאלמנה ענייה עם עשרה יתומים, ופה הוא עוזר לאשתו שמגדלת את ילדיו; פעם אחת הוא שולח כסף לפרנס יתומים, ובד בבד עוזר לבת שלו להכין שיעורי בית, כי... גם זו גמילות חסדים!

בכל מקום שהוא הלך ידעו: הנה יש לפנינו איש חסד. יהיו מי שיגידו, מצוין, הוא איש חסד, הוא מקיים את מצוות גמילות חסדים במלוא מובן המילה. אבל הוא לא ראה את זה כך; הוא המשיך לחפש הזדמנויות לגמול חסד, כולל חסדים 'קטנים'. הוא לא הסתנוור מהחסדים הגדולים שעשה, ולא הרגיש 'שבע' מעשיית חסד.

בתקופה האחרונה של חייו הוא שאל אותנו אם אנחנו

חושבים שבשמים הוא יוכל לומר שהוא הקדיש את חייו כדי לגמול חסד עם אחרים. הוא פחד שזאת תהיה טענה מוגזמת, שמא הוא לא מספיק עזר לאחרים... הוא אמר לי פעם שהוא לא יודע מה מחכה לו בשמים. הוא מאוד מקווה שייתנו לו שכר על החסדים שעשה, אבל הוא לא בטוח בזה: 'אצלי זה בכלל לא מגיע מבחירה', הוא אמר, 'חינכו אותי ככה, אני לא מסוגל לוותר על הזדמנות לעשות חסד. מעולם לא היה לי ניסיון או קושי לגמול חסד, זו הנטייה הטבעית שלי, אז מי אומר שאקבל על זה שכר???'.

"באופן כללי היה אבי מורי מחבב מאוד את המצוות", מספר הרב שטרן, "אבל ביתר שאת היתה לו חביבות מיוחדת מאוד למצוות ברכת כהנים. כמו דברים רבים אחרים, גם את זה הוא קיבל מבית הוריו. גם הדוד שלו, מרן הגר"פ שיינברג זצ"ל (שהיה חתנו של רבי יעקב יוסף הרמן), היה נוהג לשלם כסף מכספו לכהנים בארץ ישראל שיכוונו עליו בברכת כהנים מיוחדת בכל עת שנאלץ לצאת לחו"ל. האהבה הזו לברכת הכהנים קיבלה ביטוי עוצמתי במיוחד אצל הבן, הרב אברהם ישעיהו, במהלך שנת האבל על אביו:

מאוד רציתי שיתנו לי לעלות למפטיר

"כשהייתי בשנת האבל התפללתי בבית כנסת גדול שהיו שם כהנים קבוע, ולכן היה חשוב לי להתפלל שם בגלל מעלת הברכה. במקביל, מאוד רציתי שיתנו לי לעלות למפטיר בכל שבוע לעילוי נשמתו של אבא. אבל בית הכנסת היה גדול כל כך, והיו שם חיובים רבים, כך שזה פשוט לא התאפשר. פגשתי את הרה"ג רבי הלל קופרמן שליט"א, שאמר לי: 'אתה הרי תלמיד של שר התורה הגר"ח קנייבסקי, ואני יודע שבשנת האבל על הרבנית ע"ה הוא עשה מניין מיוחד בביתו כדי שיוכל לקבל מפטיר תמיד. אולי תלך לשאול אותו מה לעשות? אולי כדאי לך לוותר על המניין עם ברכת הכהנים הקבועה בכדי לעבור למניין אחר שבו תוכל לקבל מפטיר?'. הלכתי לשאול את מרן שר התורה זצ"ל, והוא ענה לי נחרצות: 'בוודאי שלא לוותר על ברכת הכהנים!'. והוא הוסיף והסביר לי דבר מדהים: 'תדע שכל כהן נוסף מעבר לשני כהנים - זהו הידור מצווה מדאורייתא!'. כשחזרתי עם התשובה לרבי הלל קופרמן, הוא התקשה להאמין למשמע אוזניו, ואז גם אני הבנתי לעומק את החשיבות העצומה של ריבוי כהנים בברכה".

המעמד שהפך מ-10 כהנים לסכנה בטיחותית

מתוך הרצון להמשיך את דרכו של אביו ולהנציח את זכרו, יזם הרב אברהם ישעיהו שטרן מפעל אדיר המתקיים מדי שנה ביום היארצייט של אביו ברחובה של עיר, בשכונת הר

נוף בירושלים. "חשבתי לעצמי", משתף הרב שטרן, "כיצד אוכל להעניק לאבא זצ"ל את הנחת הגדולה ביותר בשמים ביום פטירתו? החלטתי לאסוף כהנים רבים לברכת כהנים המונית. אני עצמי ניגש לפני התיבה, כי זה היארצייט של אבא שלי, ואני משלם לכהנים שיבואו לברך את ישראל באהבה. מאחר ויש מספר רב של כהנים, מגיעים בהתאם גם הרבה מאוד מתפללים שרוצים להתברך מפיהם, וכך אני זוכה ומזכה את אבי מורי גם בכך שאלפי יהודים עונים 'אמן' על הקדיש והברכות שאני אומר ביארצייט שלו".

השתלשלות המעמד לא היתה פשוטה, והחלה בצניעות: "בהתחלה התחלנו עם 10 כהנים בלבד. בסך הכל רציתי שיהיה מניין ראוי של כהנים ביארצייט של אבא. אבל אחר כך היה כזה ביקוש עצום מצד הציבור, שהגדלנו את המניין ל-50 כהנים. מאותו רגע, התחילו לבוא המונים מכל רחבי העיר וזה נהיה דבר מסוכן ממש. בשלב מסוים לא יכולתי אפילו להיכנס פנימה, וגם הכהנים עצמם לא הצליחו לפלס דרך לעמוד התפילה. זה פשוט הפך לסכנת נפשות של ממש. בעקבות האסונות הידועים (כמו אסון מירון) כולם מבינים היום היטב את כוחה של סכנה כזו בצפיפות המונית. יש תמיד מתח גדול מאוד לפני המעמד - כמה אנשים יבואו, ואיך יהיה, והאם הכל ילך כמו שצריך מבחינה בטיחותית. כדי לפתור את הבעיה, נקבע שהחזן והכהנים יעמדו כולם באותו מפלס, ואילו הקהל הגדול יעמוד למטה ברחוב וברחבה מסביב. כיום, האירוע מנוהל בצורה קפדנית ביותר: סוגרים רחובות שלמים, מציבים מחסומים בתיאום עם המשטרה, והשנה בגלל החום הגדול שמתחיל לשרור בשעות הללו, הבאנו גם משאית מיוחדת שמחלקת שתייה קרה. אנחנו תמיד משתדלים לקבל כל אדם בסבר פנים יפות, גם הכהנים וגם הקהל, ולכן עושים גם את כל המאמצים שהכל יהיה בצורה נעימה וברגישות לכולם.

בשנה האחרונה הגיע המעמד לשיא חסר תקדים, כאשר כ-500 כהנים נשאו את כפיהם יחד מול הקהל העצום!"

"מבצע בלפור" - ההפגנה המתוחכמת שהצילה את המעמד בקורונה

אחד הסיפורים המפעימים ביותר סביב המעמד התרחש בתקופת מגפת הקורונה:

"השנה הכי מעניינת והכי מורכבת היתה שנת הקורונה", מספר הרב שטרן בהתרגשות. "לא רציתי בשום אופן לעצור את מתנת היארצייט שאני שולח לאבא שלי בשמים מדי שנה. מאידך, בתי הכנסת היו סגורים כראוי להנחיות, וגם שכונת הר נוף הקפידה מאוד-מאוד על הכללים והגבלות ההתקהלות.

שטרן בסיפוק. "מעבר לחשיבות העצומה של עצם המצווה, המעמד הזה פותח עבור אלפי בחורי ישיבות ומשפחות את ימי 'בין הזמנים' מתוך תפילה בזמן".

במהלך השנים, מתוך חשש שמא הגזים או הרחיק לכת עם היוזמה ההמונית, פנה הרב שטרן למרן שר התורה, הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, כדי להיוועץ עמו:

"באתי לרבי חיים זצ"ל וסיפרתי לו על המיזם, על עריכת ברכת הכהנים ההמונית ברחובה של עיר לעילוי נשמתו של אבא, וחשפתי בפניו את החשש שלי שאולי הגזמתי בפרויקט הזה. כששמע זאת מרן, אורו עיניו והוא אמר לי במילים מפורשות ובחום: 'אין לך מושג איזה חסד גדול אתה עושה עם אבא שלך! לא היית יכול לתת לו שום מתנה גדולה יותר מזו בשמים!'".

ולא רק מילים חמות קיבל, אלא גם ברכה מיוחדת: "מרן שר התורה נתן ברכה, לפיה כל משתתף ומשתתף במעמד יזכה שיתקיימו בו ברכות הכהנים במלואן, לפי כל הפירושים והדעות הלכה למעשה!"

אז אני מזמין את כל הקהל הקדוש להגיע ביום ראשון י"ב באב, לברכת הכהנים הגדולה. ויהי"ר שיתקיימו בנו כל הברכות.

אבל אז קרה שהקב"ה עשה לנו נס מדהים. זה היה בדיוק בתקופת ההפגנות הסוערות ברחוב בלפור בירושלים, והפסיקה המשפטית הידועה קבעה כי זכות המחאה וההפגנה גוברת על כל הגבלות הקורונה והסגרים.

אני מבקש רישיון להפגנת מחאה על כך שלא נותנים לפתוח את בתי הכנסת

היה איתי עורך דין יקר שהתנדב לעזור לי בהפקת המעמד. הוא פנה אלי ואמר: 'אנחנו נשתמש בטיעון הזה בדיוק לטובת ברכת הכהנים!'. החלטנו שעושים הפגנה רשמית. פניתי למשטרה ואמרתי להם: 'אני מבקש רישיון להפגנת מחאה על כך שלא נותנים לפתוח את בתי הכנסת. המחאה והזעקה שלנו תהיה מחאה שתתבטא על ידי הכהנים, שיזעקו וימחו על כך שלא נותנים להם לעלות ולברך את העם כראוי'. השתמשנו כאן בעיקרון של 'ויקח את החנית' - להילחם באויב בחרב שלו עצמו.

להפתעתנו, מפקד מחוז ירושלים אישר את הבקשה ונתן לנו רישיון להפגנה! אפילו הדפסתי מסכות מיוחדות עם לוגו ברכת הכהנים כדי לשמור על הבריאות כחוק. המודעה שפרסמנו ברחובות הכריזה על 'הפגנה וזעקה מרה', וכך, בחסדי שמים מרובים, קיימנו את המעמד במתכונת הפגנה חוקית והצלחנו לגרום לכך שזכות הברכה של אבא לא תיפסק ותמשיך ברציפות".

"אין לך מתנה גדולה מזו לאבך"

היוזמה המבורכת הזו הולכת וקונה לה שביטה בלבבות. אנשים באים למעמד מכל רחבי ירושלים, ורבים מגיעים במיוחד מחוץ לעיר. "אנשים סיפרו לי באופן אישי שהם דחו את הנופש המשפחתי שלהם או תכננו את שעת הטיסה שלהם לחו"ל במיוחד לאחר שעות ברכת הכהנים", מספר הרב

וכאשר רבי שמעון שקאפ ירד מהדוכן, היה פחד להביט בזיו דיוקנו. פניו בערו כלפידים ונדמו כפני מלאך אלוקים ממש

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א - על ה"מפתח לעולם-הרחמים"

הגאון רבי שמחה הכהן קפלן זצ"ל, רבה של צפת, היה רגיל בבחרותו לאחר בר המצוה להתפלל בבית מדרשו של רבי חיים עוזר, שם היה הוא הכהן היחיד. כאשר היה מסיים את ברכתו היה רבי חיים עוזר מחבקו ומנשקו, ואומר לו בחיבה: "קיבלת את המנדט לברך את יהודי וילנא בברכת כהן". גם בחג הסוכות הראה לו רבי חיים עוזר הוקרה וחביבות יתירה, והושיבו בראש השולחן באושפיזין דאברהם אבינו, למרות היותו הצעיר מבין המסובים.

ונדמו כפני מלאך אלוקים ממש

הרב גוסטמאן תיאר פעם באוזני, כי בצעירותו כשנמנה על תלמידי ישיבת 'שער התורה' גרודנא בליטא, זכה להתברך בברכת כהנים מפי מורו ורבו מרן הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל ברגלים. "חרוט בזכרוני", אמר לי הרב גוסטמאן, "אותם רגעים בהם היה עולה רבי שמעון לדוכן. רבים מתלמידי הישיבה התקבצו סביבו, ועמדו לפניו בכבוד ראש ויראת הכבוד בכל מהלך הברכה, וכאשר ירד מהדוכן היה פחד להביט בזיו דיוקנו. פניו בערו כלפידים ונדמו כפני מלאך אלוקים ממש, ניכרה עליהם בחוש השראת השכינה!"

חרוט בזכרוני מראיהם של הגאונים הצדיקים רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח ישיבת קמניץ, ורבי משה יוסף מילצקי זצ"ל, אב"ד בירושלים, שהיו ממש נלהבים מברכת כהנים. הם כיתתו רגליים מ'שטיבל' אחד למשנהו בשביל לחזר אחר ברכת כהנים, להרויח את הברכה המופלאה הזאת שוב ושוב. בניו הגאונים שליט"א של רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, סיפרו שתי עובדות שמעידים עד כמה היה ענין ברכת כהנים בנפשו, וחשוב ויקר לו:

בנו הגאון רבי יחיאל מיכל שליט"א סיפר, כי שנה אחת כשהיה עדיין ילד קטן, בליל שבועות הוא נשאר ער כל הלילה, ולאחר שנגמרה התפילה כבר ציפה לבוא הביתה לישון. אך אז אביו הציע: "בחסידות גור מציינים היום את יום השנה לרבי בעל ה'אמרי אמת' זצ"ל, ומן הסתם נמצאים שם מאות כהנים. הבה נלך יחד לשמוע שם 'ברכת כהנים', כי בין מאות הכהנים שנמצאים שם ודאי יש גם כמה כהנים מיוחסים."

אומרים חז"ל בתלמוד ירושלמי (סוטה ט, יד): "רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהושע מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה, ולא ירד טל לברכה, וניטל טעם הפירות. רבי יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות... אמר רבי זעירא ראשונה ראשונה מתקיימת. מי מבטל? רבי אבין בשם רבי אחא אמר **ברכת כהנים מבטלת**".

שלושה הפסוקים של ברכת כהנים הם עוצמתיים לאין ערוך ושיעור, עמוקים ורחבים מיני ים, ואין לנו כמעט שום השגה אמיתית מה הם עושים ופועלים עבורנו, ומה יש לנו בזכותם. הנצי"ב מוואלז'ין זצ"ל, (ספרי, פרשת נשא, בפתיחה לברכת כהנים) כותב לשון נוראה ומבהילה: "**כל הברכות שבעולם נכללות במילות הקצרות שבברכת כהנים, ואין מה להוסיף עליהן**".

ובספר 'שערי אורה' (שער י) כתב עוד דברים מופלאים: "הכהנים פותחים בברכתם את 'עולם הרחמים', שאין בו דינים כלל, ואף אם ישראל חוטאים ביותר, אין זה משפיע על השפע אשר נשפע עליהם בזכות ברכת כהנים, וכל הפמליה של מעלה מחכים ושמחים בברכת כהנים, וכל מה שאנו עומדים וקיימים היום הוא בזכות ברכת כהנים".

ובאמת הכרתי כמה וכמה גדולי תורה אשר הבינם מדעם לחבב, להעריך ולייקר את ברכת הכהנים בכל ליבם, ולא ויתרו עליה בשום פעם.

לאחר נישואי כשעברתי להתגורר בירושלים עיר הקודש, זכיתי להסתופף בצילו של מורי ורבי הגאון רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל, ראש ישיבת 'נצח ישראל' ריימלעס. דמות פלאים של גאונות מרקיעה שחקים, בקיאות מופלאה בכל מכמני התורה, התמדה ושקדנות מאין כמותה, ועובדת השם בסילודין.

הוא היה מקפיד על מצות ברכת כהנים עד מאד, והיה ניכר עליו כי זה בנפשו. תמיד הוא הידר שיהיו בישיבה לכל הפחות שני כהנים שיברכו, ובימי הדין הידר שיהיו לא פחות מעשרה כהנים. הוא טרח ויגע רבות לְחַזֵּר אחר הכהנים, לקרבם, להאיר להם פנים ולהיטיב עימם כדי שיבואו לברך מתוך אהבה ושמחה. את החיבה ששמר הרב גוסטמאן לכהנים, כנראה למד גם מהנהגת גאון הדור, מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, באשר זכה להימנות בין אנשי אמונו ומקורביו הגדולים.

שמעתי מיהודי תלמיד חכם ומזכה הרבים

שמעתי מיהודי תלמיד חכם ומזכה הרבים, כי לפני כמה שנים ביקר בעיר 'סופיה', בירתה של מדינת בולגריה. שם פגש יהודי ישיש, בן למעלה מתשעים, אשר נושא בתפקיד הגבאי הראשי של בית הכנסת הוותיק בעיר. מדובר באחד מבתי הכנסיות ההדורים והמפוארים ביותר בעולם. תבניתו וצורתו של בית הכנסת מדהימים. הרקמות, הרצפות, הגילופים, הנברשות, הרהיטים והחלונות, מעוצבים בתכלית הפאר, בניחוח עתיק בן מאות שנים. בשנים האחרונות כמעט תמו תושביה היהודים של סופיה, בשל כך בית כנסת מפואר זה עומד שומם כמעט כל השנה מבחינה רוחנית, ולדאבון לב הוא משמש כאתר תיירות יהודי היסטורי שמבקרים בו תיירים רבים.

הגבאי הישיש עשה לו סיור בהיכל בית הכנסת, במהלכו הצביע בפניו על חור גדול שנפער בצד התקרה, והסביר כי בימי מלחמת העולם השנייה הנאצים הארורים החריבו את כל בתי הכנסיות ומרכזי התורה באיזור, מלבד בית הכנסת הנוכחי שנשאר קיים על עמדו. אמנם גם הוא הוזק מעט, כפי שניתן לראות בצד התקרה, אך עד לאחרונה הוא עדיין שימש כמקום תפילה חשוב. "שנים רבות הילכה כאן שמועה ועברה מפה לאוזן", הסביר הגבאי, "כי אחד מגדולי התורה הנודעים טען, כי סיבת הישרדות בית הכנסת זה בשונה מבתי כנסיות האחרים, נעוצה בשתי הנהגות שהוקפד עליהם בבית כנסת זה עד מאוד: האחת, מצות 'מקדשי תיראו', כל השנים נשמרו כאן מלשוחח דברי חולין. שנית, כאן הקפידו לברך ברכת כהנים מידי יום ביומו, חוק ולא יעבור". "לדברי אותו גדול בתורה", הפטיר הגבאי, "זכויות אלו עמדו לבית הכנסת להינצל מחרי האף הגדול ששלט בעולם בשנות הזעם".

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

כשהבן ניסה להשתמט בטענת עייפות, השיב לו האב בלהט: "תאר לעצמך, כי מיהו היה בא אליך כעת ומציע לך להצטרף אליו לביקור בהיכלו של הגאון מוילנא זצ"ל בשביל לקבל ממנו ברכה, וכי גם אז היית טוען כי אתה עייף? הרי פשוט לי כי היית רץ ממרחקים כדי לקבל ממנו ברכה... והנה כאן, הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו מבטיח בתורה 'ואני אברכם', ואתה מתלונן על עייפות?!"

בתקופה בה התגורר בירושלים הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, ארגנו על פי רצונו מנין יחודי לתפילה לכל ימות השנה, מנין שהורכב מאברכים חשובים, תלמידי חכמים ויראי שמים, והתנהל על פי רוחו של המשגיח, בכוונה, במתינות ובטהרת הלב. ביניהם נמנה גם תלמידו רבי משה אהרן. בפרוס הימים הנוראים פנה המשגיח אל רבי משה אהרן ושאלו: "האם גם בראש השנה ויום הכיפורים נזכה להשתתפותך במנין?". אך רבי משה אהרן לא הגיב. המשגיח הוסיף לשאול: "נשמע כי אתם מסופקים בדבר? שמא לא מוצא חן בעיניכם המנין, ולכן אתם שוקלים להימנע מלהתפלל בו בימים נוראים?". רבי משה אהרן השיב בשלילה: "לא ולא, חלילה וחס, המנין הוא אכן טוב וחשוב, אולם חוששני שלא יהיו שני כהנים בתפילה, ולכן לא אוכל להתפלל במנין הזה. שכן בשלמא בשאר ימות השנה, כאשר אין שני כהנים, לאחר התפילה אני הולך לבית הכנסת אחר להתברך, אולם בראש השנה ויום הכיפורים הרי לא אוכל ללכת לבית הכנסת אחר..."

המשגיח השיב לו, כי יעשה מאמצים להשיג שני כהנים למנין, והעיקר שרבי משה אהרן יבוא להתפלל עמו במנין. לבסוף הגיעו לעמק השווה כי רבי משה אהרן יבוא להתפלל במנין, ואם יבחין בתחילת התפילה כי אין שני כהנים יעזוב את המנין וילך להתפלל בבית הכנסת אחר. לאחר התבוננות מועטה בדברי חז"ל המפליגים נוראות במעלת ברכת כהנים, חשיבותה וסגולתה, מבינים מה עמד מאחורי הנהגתו זו של רבי משה אהרן, ואדרבה, לא מובן כיצד שיך לנהוג אחרת. די להביט בדברי הזוהר הקדוש (פרשת נשוא דף קמז, א) שכתב: "בשעה שהכהן נושא את כפיו, צריכים העם לשבת באימה וביראה, ועליהם לדעת כי השעה ההיא היא עת רצון בכל העולמות, ומתברכים העליונים והתחתונים, ואין דין שולט בכולם, ועל ידי זה נמצא שלום בכל העולמות, וזה שכתוב וישם לך שלום. לכן יזהר האדם שלא להפסיד את הברכות של שעת רצון".

ברכת כהנים היא זו המזכה אותנו בכל הברכות וההשפעות הטובות!

מליוני סכסוכים נשכחו - והסכסוך הזה החרב את העולם

חורבן של דורי דורות: המבט המבהיל על קמצא ובר קמצא

של מיליוני יהודים, ולגלות נוראית ומתמשכת שנמשכת כבר קרוב לאלפיים שנה - גלות שבה "שכינתא בגלותא", והעם היהודי מפוזר, סובל ומיוסר בכל קצוות תבל.

התובנה הזו פשוט לא תיאמן, והיא צריכה להרעיד את הלב של כל אחד מאיתנו.

כשאדם נופל לתוך כעס, קנאה, או רצון לנקום בחברו - הוא בטוח שמדובר בעניין אישי. "הוא פגע בי, ואני אראה לו מה זה". הוא לא מעלה על דעתו שלמעשים שלו יש השפעה נוראית על היקום, שהוא משחק באש שיכולה להחריב עולמות. בר קמצא, ברגע שהחליט לנסוע לרומא, רק רצה "להחזיר" לבעל הסעודה ולחכמים ששתקו.. וראה מה עוללת...

כמה אנו צריכים להיזהר מהמידות הרעות! כמה אנו צריכים לשקול כל צעד, כל מילה, וכל תגובה שלנו בזמן של מריבה. אדם חושב לעצמו: "נו, אז זרקתי מילה פוגעת", "אז עשיתי לו פרסום רע", "אז נקמתי בו קצת". אנחנו נתפייס... הוא לא מבין שכל צעד קטן של שנאה ומחלוקת יכול להיות הגפרור שידליק את החורבן הבא. חז"ל אומרים שכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאילו נחרב בימיו. למה? כי אותן מידות קטנוניות, אותו "צעד אחד נוסף" של שנאת חנם של קמצא ובר קמצא, עדיין חיים ובוועטים בתוכנו. התיקון של ימי בין המצרים הוא לעצור רגע לפני הצעד הבא. לבלוע את האגו, למחול על העלבון, להבין שהשלום בינינו הוא לא רק ענין פרטי - הוא המפתח לבניין בית המקדש, ולסיומה של הגלות הנוראית הזו, במהרה בימינו.

מאת: אהרן יהודה וייסר

אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים (גיטין נה)

לפני כשבועיים עסקנו בגליון זה בתופעה המרתקת של דברים שהופכים למושגי יסוד המלווים את עם ישראל לדורי דורות. **בנות צלפחד, בני גד ובני ראובן** וכיצד תפריט האכילה של שודד דרכים בשם **בן דרוסאי** הפך למדד הלכתי קבוע בהלכות שבת ובישול לאורך אלפי שנים. השבוע, כשאנו עומדים בעיצומם של ימי האבל על חורבן תפארתנו, לפנינו ניצבת הדוגמה הכואבת בהיסטוריה היהודית: **קמצא ובר קמצא**.

התוצאה המבהילה ביותר שיכולה להיות

כשקוראים את הסיפור המפורסם בגמרא במסכת גיטין בעיניים פשוטות, מה אנו רואים שם? לכאורה, סיפור של סכסוך אישי קטנוני, מביך ומכוער, בין שני אנשים שלא סבלו זה את זה. אחד ערך סעודה, השמש טעה והזמין את האויב, בעל הבית גילה את הטעות והחליט לגרש את האורח הבלתי קרוא בבגד פנים, למרות תחנוניו והצעותיו לשלם על כל הסעודה.

אפשר לשבת שעות ולנתח את האירוע: מי אשם יותר? האם בעל הבית היה אכזרי מדי? האם בר קמצא היה צריך להתעקש ולהישאר? מאז בריאת העולם היו, וישנם מיליוני סכסוכים כאלו ואחרים. אנשים נפגעים, אנשים רבים, אלימות פיזית ונפשית וכל המרעין בישין... בדרך כלל, סכסוך כזה נגמר במפח נפש, אולי בתביעה בבית דין, או בברגוז משפחתי שנמשך כמה שנים, ונעלם בדפי ההיסטוריה מבלי שאיש יזכור אותו.

אבל כאן קרה משהו אחר לגמרי. כאן אנו רואים מה קורה כשסכסוך קטן בין שני אנשים פרטיים לא נשאר בתוך כותלי הבית, אלא מתגלגל ומקבל "חיים משלו" עד שהוא מגיע לתוצאה המבהילה ביותר שיכולה להיות.

בר קמצא הפגוע והמבוזה לא הסתפק בכעס רגיל. הוא הרחיק לכת, עשה עוד צעד אחד קדימה - צעד נוראי של נקמה עיוורת - והלך להלשין למלך רומא, שהיהודים מורדים בו. הצעד האחד הזה, שנולד מתוך מידות רעות, אגו פגוע וחוסר שליטה, הצית שרשרת אירועים שהובילה בסופו של דבר לחורבן בית המקדש, לשריפת ההיכל, לטבח

אני כבר מתגעגע לרבי'ה...

הכל התחיל כששאלתי את הבן שלי: "מוישי, מי הולך להיות הרבי'ה שלך בשנה הבאה?"

ודווקא מתוך
ההכרה הזו,
עולה בי גם
תחושת בושה,
ואני רוצה
לבקש סליחה.
ס ל י ח ה ,
רבי'ה. שחוך
מ א ס י פ ו ת
ההורים לא

מצאתי את הזמן לבוא, להרים טלפון או פשוט לומר מילה אחת של תודה במהלך השנה כולה. פה ושם כן, אבל פשוט הכל היה נראה לנו כל כך מובן מאליה. הילד חוזר שמח? מצוין. הילד מתקדם בלימוד? ברור, ככה זה צריך להיות. אפילו הישר כוח' החטוף בערב החג, או משלוח המנות בפורים - בוא נודה על האמת - לא היו פאר היצירה ולא שיקפו אפילו אחוז אחד מההערכה שמגיעה לך. אבל דע לך, רבי'ה, שההשקעה שלך, הלילות הדאוגים, המחשבה על כל תלמיד ותלמיד, נכנסו עמוק לתוך ליבותיהם של צעירי צאן לדורות עולם.

מי זה המלמד המופלא הזה

אתם בטח שואלים את עצמכם מי זה המלמד המופלא הזה, והאמת היא שהייתי צריך לכתוב כאן את שמו באותיות של קידוש לבנה. אבל אז חשבתי לעצמי: הרי יש עוד עשרות ומאות מלמדים יקרים, בכל אתר ואתר, שמשקיעים את כל נשמתם, יום-יום, שעה-שעה, עבור הילדים של כולנו. לכן, המכתב הזה אינו פרטי. לכולכם, מלמדי תינוקות של בית רבן, שלוחה מכאן ברכת יישר כוח עמוקה ומכל הלב! השכר שלכם אינו נמדד במושגים של העולם הזה, והוא כנראה גדול הרבה יותר מכל דבר אחר. אשריכם שזכיתם להיות מעבירי הלפיד, ואשרינו שזכינו למלמדים שכאלו. ימי בין הזמנים יחלפו ביעף. עוד מעט יגיע חודש אלול, וכולנו נשוב וניכנס בחיל וברעדה אל היכלות התורה והחיידרים, והכל יתחיל מחדש. יהי רצון שהקב"ה יהיה בעזרכם - המלמדים היקרים - ובעזרנו ההורים, שנזכה לראות רוב נחת, ברכה והצלחה מכל צאצאינו!

מאת: אלחנן נתן ליכטיג

וְשִׁנְתָּם לְבָנֶיךָ (א)

הנה זה קרה. יצאנו כולנו לימי 'בין הזמנים'. ועוד מעט הילד שלנו עולה כיתה בתלמוד תורה, התחלה חדשה תקווה חדשה. זה לא הילד הראשון שלי בלי עין הרע. כבר עברתי קילומטראז' לא קטן של שנים, שלחתי ילדים, ליוויתי כיתות, והכרתי לא מעט מלמדים - חלקם מוצלחים יותר, חלקם מוצלחים פחות. חשבתי שכבר ראיתי הכל, שאי אפשר להפתיע אותי. ואז התברר לי שגם רבי'ה ותיק, שכבר עשרים שנה עומד על משמר החינוך ומעמיד תלמידים, יכול להפתיע, ובגדול. הכל התחיל בערב אחד, כששאלתי בתמימות את הבן שלי: "מוישי, מי הולך להיות הרבי'ה שלך בשנה הבאה?"

האמת? אני לא יודע מה פתאום שאלתי. הרי בין כה וכה הכל ניחשים בשלב הזה, אי אפשר לדעת מי יעלה ומי ירד, אולי המלמד של כיתה ו' יעלה ל-ח' ואולי בכלל יהיו שינויים אחרים. אבל כנראה שהקדוש ברוך הוא גלגל את השאלה הזו לפי, רק כדי שאשמע את התשובה ואשב לכתוב את השורות האלו. כי מה ענה לי הבן יקיר? הוא הביט בי בעיניים בורקות ואמר: "אבא, אני כל כך רוצה שהרבי'ה של השנה יעלה איתנו גם לשנה הבאה..."

באותו רגע נאלמתי דום. המשפט הפשוט הזה, שיצא מעומק ליבו של ילד, הכה בי בעוצמה. פתאום קלטתי. פתאום נפקחו עיני להבין איזו שנה נפלאה עברה עלינו. פתאום תפסתי כמה הרבי'ה השקיע בהם, כמה דם הוא ירק' - תרתי משמע - בשביל להצמיח אותם. אני מכיר היטב את החברים של הבן שלי. נו, איך לומר בעדינות? הם לא בדיוק כבשים שקטות ופועות. יש שם מרץ נעורים, אנרגיה שאם היית מרכז אותה במקום אחד, אפשר היה להפעיל איתה כור גרעיני... והנה, בתוך הסערה הזו, בשקט ובאצילות, ניצב הרבי'ה. רק עכשיו, במבט לאחור, אני מתחיל לעכל את המבצעים היחודיים שהוא בנה עבורם, את ההבנה העמוקה והרגישה לנפש הילד, ואת הרוח החיה שהוא מילא את הכיתה. עובדה: במשך שנה שלימה הילד לא חיפש אפילו תירוץ אחד למה לא ללכת לחיידר. הוא פשוט רץ לשם.

וכבר אין שולחן, ולא רואים את האבא

מרן הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל

מדי שנה בימי האבלות על החורבן, היה רבינו מרן הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל, מביא את הגמרא בברכות דף ג' שבכל יום יוצאת בת קול ואומרת "מה לו לאב שהגלה את

בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם", והיה מתאר בערגה וברגש את גודל התענוג שזכו כלל ישראל בהיותם כבנים הסמוכים על שולחן אביהם בבית המקדש ועתה חסרנו כל זאת. וגביא מעט מדבריו בזה.

חז"ל ממשילים את החורבן לבנים שגלו מעל שולחן אביהם, והיינו כמו בני משפחה אחת, שהיו יושבים יחד עם אבי המשפחה באותו השולחן, ואוכלים ושותים ושמחים ביחד, והם 'סמוכים על שולחן אביהם' שהאב מפרנס אותם, ואין להם שום דאגות פרנסה, כי את הכל הם מקבלים מהאבא, וגם נמצאים יחד איתו, כזה תענוג!

ופתאום גלו הבנים מעל שולחן אביהם, וכבר אין שולחן, ולא רואים את האבא, כי גלו בגלות, והאבא כבר לא מפרנס ולא שולח את מה שהיה נותן, ואין שום קשר עם האבא, כזה שינוי, הרי זה צער גדול מאד לבנים שאינם נמצאים יחד עם האב, וגם האב מצטער על חסרונם של הבנים, שכבר אינם סמוכים וקרובים אליו.

והנמשל הוא חורבן בית המקדש, שבזמן בית המקדש היו כלל ישראל 'סמוכים על שולחן אביהם', שקיבלו השפעה מהקב"ה על ידי בית המקדש, השפעה של קדושה, והקדושה זה דבר כל כך נעים, להתענג על השם! שזהו התענוג הכי גדול שיכול להיות בעולם, ועכשיו שחרב בית המקדש זה חסר, ועל זה אנו מצטערים ומתאבלים.

(דרכי החיזוק 772)

וכי יש איזה תועלת אם הבן יבכה?

מרן הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א

אמרו חז"ל במס' תענית (ל) כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה, ויש להתבונן מה הכוונה 'מתאבל על ירושלים', שאם הכוונה רק שנוהג את הלכות האבילות, הרי בוודאי כ"א מאיתנו מקיים את כל ההלכות, שמ"ז בתמוז לא מתחתנים, ומשנכנס אב

אין אוכלים בשר ויין, ובתשעה באב צמים ומתענים. אבל בודאי שאי"ז מספיק, וגם במשך השנה יש הרבה פעמים שלא אוכלים בשר ויין, אלא העיקר הוא 'להרגיש' אבילות. והנה גם אחרי שאדם מצטער מעומק לבו כדת וכדיון, צריך לדעת איזה תועלת יהיה מזה, שהרי אב שמייסר את בנו ומוכיחו, וכי יש איזה תועלת אם הבן יבכה, הרי לא זו מטרת התוכחה של האב, אלא עיקר התועלת היא שמעתה ייטיב הבן דרכיו ולא יצטרך שוב להוכיחו, וכמו"כ **בצער על חורבן ביהמ"ק, אין שום תועלת אם רק נצטער, אלא צריך שיהיה מזה תוצאה ותועלת, שנחשוב מה גרם לכל החורבן והגלות, ונדע להיטיב דרכינו בזה, ואז תסתלק הסיבה לחורבן ונזכה לגאולה.** ומה ה' סיבת החורבן, מפורש בגמ' (יומא ט) שבית ראשון חרב מפני שעברו על ע"ז ג"ע ושפיכות דמים, ולהלן בגמ' שם אמרו עוד, מקדש שני מפני מה חרב? מפני שהייתה בו שנאת חינום. ויש להתבונן עוד, לפי מה שאמרו בגמ' שם שבמקדש שני היו עוסקים בתורה ובמצוות וכו', א"כ מדוע לא הגינה עליהם זכות התורה למרות שעברו על שנאת חינום, ואמר ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שמבואר מזה שאם יש השחתה במידות לא יועיל גם מה שיעסקו בתורה, כי התורה לא תחזירם למוטב כל זמן שיש מידות רעות. נמצינו למדים שבבית ראשון היה עיקר התביעה וסיבת החורבן מחמת עוון ביטול תורה, ובבית שני היה מחמת שנאת חינום. וא"כ כשמתאבלים על ירושלים ורוצים שיהיה תועלת מהאבילות לתקן סיבת החורבן, עלינו להתרומם בעיקר בשני דברים אלו.

ובאמת רואים שתמיד בתקופה זו של בין המצרים מתגבר היצה"ר של ביטול תורה ושנאת חינום ומחלוקות, ואמנם יש תירוצים לכל דבר כגון מפני חום הקיץ והעייפות בסוף הזמן, אבל הכל בגדר תירוצים בעלמא וצריכים להתחזק בזה מאד.

ואם נתחזק שלא יהיה רפיון מלימוד התורה ולא יהיה בינינו שנאת חינום ומחלוקת, נזכה ע"ז להיות בכלל כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה

(גליון 'אפיקי מים')

מה שם המלאך הממונה על הזיכרון

א. היכן נרמז בפרשתנו שמשה רבינו היה בגיל 80 בזמן מתן תורה ונפטר בגיל 120?
ב. במשך כמה זמן היו הקולות בהר סיני?
ג. באיזה פסוק בפרשתנו מופיעות כל אותיות הא-ב והיכן רצה הקב"ה ליתן את התורה?
ד. היכן נרמז בפרשתנו שעם ישראל ראו במתן תורה את הדברות, מה שאין העין יכולה לראות?
ה. היכן נרמז בפרשתנו מה שאמרו בגמ' (חגיגה ט:): אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחת פעמים, ומה שם המלאך הממונה על הזיכרון ומה שם המלאך הממונה על השכחה?

תשובה לחידה א. כתב בעל הטורים (ו כ"ח) 'ואתה פה עמוד עמד' רמז שאתה בן פ' שנה, ותחיה כמניין 'עמוד' שנה.
תשובה לחידה ב. כתב החזקוני' בשם חז"ל שכל 40 הימים שעמד משה רבינו בהר סיני - לא פסקו הקולות מן ההר.
תשובה לחידה ג. בפס' (ד ל"ד) 'או הנסה אלוקים' וכו' מופיעות כל אותיות הא-ב, והטעם כתב ה'בעל הטורים' עפ"י מה שכתב ב'ילקוט שמעוני' (א' רמז רע"ג) שרצה הקב"ה ליתן את התורה במצרים, אלא שאמרה מידת הדין: נסה אותם קודם.

תשובה לחידה ד. בפ"ד פסוק ט' נאמר: 'רק הישמר לך... פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך'. וכתב ה'אבן עזרא' שזהו רמז למה שנא' 'וכל העם רואים את הקולות' (שמות כ י"ח).

תשובה לחידה ה. כתב ה'כלי יקר' (ד, ט) קרוב לומר שהמלאך הממונה על הזיכרון 'זכר' שמו, ויש לו רכ"ז כוחות, והמלאך הממונה על השיכחה - 'שכח' שמו, ויש לו שכ"ח כוחות. נמצא שיש לו 101 כוחות יותר ממלאך הזיכרון. ע"כ השיכחה גוברת על האדם, וצריך לחזור על לימודו 101 פעמים. דבכל פעם שיחזור הוא מחליש כוח אחד מהמלאך הממונה על השיכחה, וכשחזר 101 פעמים החליש כל כוחותיו ונכנס תחת המלאך הממונה על הזיכרון ולא ישכח עוד. רמז לדבר בפרשתנו 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד', 'הישמר' ושמור נפשך מאד' ראשי תיבות מד' תיבות אלו עולה למספר 101, וראש תיבה של 'לך' היינו 'ל' הוא כאילו אמר 'למוד תורתך 101 פעמים פן תשכח את הדברים'. ומסיים ע"ז וזהו רמז יקר.

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק תשפה)

סיום מסכת מעורר התנאים והאמוראים הנזכרים במסכת זו

מאוצרותיו של הרב חנניה צ'ולק שליט"א

ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים (ד)

טעם שנקראים מסכתות הש"ס בשם 'גמרא' - רבי חיים ב"ר בצלאל זצ"ל (ב'אגרת הטיול' חלק הרמז אות ג, ד"ה גמרא) ובספרו 'ספר החיים' (ספר זכיות פ"ב) כתב טעם נפלא מדוע נקרא הש"ס בשם 'גמרא', מפני ש'גמרא' הוא ראשי תיבות של שמות המלאכים ג'בריאֵל מ'יכאל ר'פאל א'וריאל, להגיד שכל מי שעוסק בגמרא, עליו נאמר (תהלים ל"ד) 'חונה מלאך ה' סביב ליראיו' להצילו ולשמרו מכל רע, כאשר מימינו מיכאל, משמאלו גבריאֵל, מלפניו אוריאל ומאחוריו רפאל ועל ראשו שכינת אל הבוחר בדברי חכמים. ובזה ביאר ב'ספר החיים' את הנוסח שנוהגים לומר בסיום מסכתא 'דעתך עלך', כלומר השגחתך עלינו להצילנו ולשמרנו מכל רע, בזכות לימוד תורה שבע"פ. ואולי אפשר להוסיף על דבריו, שעיקר הסגולה שמלאכי השרת שומרים את האדם, הוא אחר שסיים את המסכת והשלים כל הגמרא, שאז יש צורך לשמירה יתירה, שהרי הס"מ מתגבר על האדם שלא יסיים מסכת, כדכתב ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש ז"ע ('שער יששכר' מאמר תמוז אב) שראשי תיבות של סמ"ל הם ס'יום מ'סכת א"ין ל'עשות, שסיום מסכת מחליש כח הס"מ, ולכן מתגבר הס"מ בעוז להפריע האדם מלעשות סיום מסכת (אוצר פלאות התורה).

בסיום מסכת מתעוררת זכותם של התנאים והאמוראים - מצינו שסיום מסכת מעורר התנאים והאמוראים הנזכרים במסכת זו, וכמו שכתב ה'תפארת שלמה' (במוצ"ש קודם סליחות) לפרש דברי אב"י בגמ' 'אמר אב"י יתני לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן' - בשעת הסיום הוא מעורר כח וזכות התנאים והאמוראים שנזכרו במסכתא, לעורר מידתם וההשפעות טובות שהשפיעו בלימוד תורתם בעולם, וזהו יומא טבא, והבן. 'וזה עניין חודש אלול סיום השנה שהם ימי רחמים ורצון, ונקראים תשובת השנה סיומא דשנתא, כי אתא עת לחננה לעורר השפעות טובות מהמצות ומעשים טובים שעשו בני' כל השנה, כמו ענין סיום מסכתא שנתעורר הלימוד מהמסכתא, כן בחודש הזה נתעורר הרחמים וכל ההשפעות מכל המצות ומעשים טובים מכל השנה' (אוצר פלאות התורה).

(מתוך גליונו של הרב צ'ולק ואתחנן תשפה)

ואכן במצוות 'כיבוד אם' נסע לבני ברק

ואתחנן אל ד' (א)

הגה"צ רבי אלימלך
בידרמן שליט"א:

סיפר הגאון רבי
בן ציון גוטפארב
שליט"א, שפעם
ביקשה ממנו אמו
שיסע אל הגאון רבי
חיים קנייבסקי זצ"ל
וישאל בשמה, מאחר
שהיא מתפללת על

איזה ענין זה תקופה ארוכה ועדיין אין רואים
כל ישועה באופן כלל וכלל, וממילא היא עומדת
ב'פרשת דרכים', האם יש להבין מכך שאין זה
רצון השי"ת למלא בקשתה, וממילא מה יש לה
להתחכם ולבקש שוב ושוב, או שאדרבה, מותר
וצריך להמשיך, וביקשה ממנו שיסיים את השאלה
בפסוק (תהילים סט) 'כלו עיני מיחל לאלוקי'...

ואכן במצוות 'כיבוד אם' נסע לבני ברק, וקיבלו
הגר"ח בסבר פנים יפות, שמע את השאלה, ומיד
השיב: הרי"ז גמרא מפורשת (ברכות לב:) 'אם
ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל,
שנאמר (תהילים כז) קוה אל ה' חזק ויאמץ
לבך וקוה אל ה', אך הוסיף הגר"ח זצ"ל לדייק
בלשון הגמ' שלא אמרו 'ימשיך להתפלל וכיו"ב
אלא יחזור ויתפלל, והכוונה בזה היא, לאפוקי
מדרך הבריות שאם אינם נענים, נחלש אצלם
כח האמונה בתפילה והם 'מתחזקים' להתפלל...
אבל כבר לא מתאמצים כמו עד עתה, אלא יחזור
ויתפלל - והיינו להתחיל מתחילה, לגשת עם כל
הלב עם כל האש - תבערת קודש אל ענין התפילה,
עם תקוה אמיתית, עם אמונה בכוחה של תפילה
שהיא פועלת, וזהו יחזור להתפלל יחזור לראשונה
- כאילו הוא ניגש בפעם הראשונה להתפלל,
ובזה יפעל פעולת טוב בתפילתו לטובה ולברכה.

(באר פרשה ואתחנן תשפ"ה)

אבל הרב'ה היה בהלם

ושננתם לבניך (ו)

אומר ה'אלשיך', פה התורה מלמדת
אותנו את הסוד של ההצלחה בחינוך
ילדים. אתה רוצה לזכות, לחנך "ושננתם
לבניך"? חייב להיות קודם כל "והיו
הדברים האלה על לבבך"! אם זה לא
אצלך בפנים עמוק, אמיתי, זה לא
יעבור הלאה לדור הבא. ילדים אי
אפשר לזייף עליהם, זה חייב להיות
אמת, אם זה אמת פנימית שלך, אם
זו ההתנהגות שלך, יש לך אפשרות
לצפות שתזכה לחנך את הילדים

שלך בצורה אמיתית ונכונה. ילדים מאוד מאוד שמים לב בדיוק איך
ההורים מתנהגים, האם זה משהו אמיתי או ש...

סיפר רב'ה בחיידר; הם יצאו לטיול לאיזה מסלול, יורדים מהאוטובוס,
והרב בודק שכולם יהיו מאורגנים עם בקבוקי מים, כובע שמש, אחריות,
אבל מרוב האחריות על הילדים, את עצמו הוא שכח, והוא שכח
לקחת איתו בקבוק מים, וככה הם הולכים צועדים במסלול, ופתאום
הוא מרגיש צמא. אוי ואבוי, שכחתי את המים, מה עושים? לא נעים
לבקש מהילדים, הם צריכים את זה בשביל עצמם. כך עוברות עוד
חמש דקות ועוד חמש דקות והוא מרגיש די... פתאום ילד ניגש אליו,
הרב'ה, ראיתי שאין לרב מים. אני יכול להציע לרב כוס מים? אוי,
תודה. איזה נס! הרגשתי כבר שזהו. אבל הרב'ה היה בהלם, מאיפה יש
לילד בן 9-10 את הרגישות לשים לב שאין לרב'ה מים. אני חייב לברר
אצל ההורים איך זוכים ככה לחנך ילדים, ציינתי לעצמי שבאסיפת
ההורים הבאה אני חייב לשאול את אבא שלו. ואכן, לא עברו כמה
שבועות, ויש אסיפת הורים. אני רואה את הרשימה, אני רואה שהוא
נמצא אחד לפני אחרון.

טוב, נחכה בסבלנות. אבל ציינתי לעצמי לא לשכוח לשאול, אומר
אותו רב'ה, עוד לפני שהספקתי לשאול, קיבלתי תשובה; כעבור איזה
שעה-שעה וחצי מאסיפת ההורים, פתאום, באמצע שיחה עם אבא,
דופק משהו בדלת פותח מגיש לי כוס קפה, ואומר אני מאמין שהרב'ה
כבר הרבה זמן פה מותש, אפשר להציע בבקשה כוס קפה? מי זה
היה? האבא של הילד! הבנתי את הכל, ילד שרואה התנהגות כזאת
של ההורים, הוא משכפל את זה, הוא ממשיך הלאה. בואו נשתדל
להיות דוגמה אישית, דוגמה אמיתית לילדים שלנו, ואז נוכל לצפות
ולקוות שהם ילכו בדרכינו, שהם יתנהגו כמו שצריך

(הרב שלמה מילר שליט"א מסר לפרשת ואתחנן קול הלשון)

היכן נמצא "המוח השני" של האדם?

קרה לכם פעם שחזרתם הביתה אחרי יום ארוך, ופשוט "חיסלתם" את כל מה שהיה במקרר? ערבוב של מתוק, מלוח, חריף, חם וקר? ברגעים האלו אנחנו עוצרים רגע ותוהים - איך הגוף שלנו בכלל מצליח לעבד את כל התערובת הזו?

הקב"ה ברא לנו מערכת עיכול שהיא אחת המעבדות המשוכללות ביותר שקיימות ביקום. ברגע שהאוכל נכנס, מתחיל תהליך מופלא של פירוק. חומצות חזקות פועלות יחד עם אנזימים ספציפיים, שכל תפקידם הוא לפרק את המזון לרכיבים הבסיסיים ביותר שהגוף יכול לספוג ולהפיק מהם אנרגיה.

ומה שמדהים עוד יותר הוא יכולת ההתאמה. אין זה משנה אם אכלנו ארוחה פשוטה או ערבוב של מאכלים מכל הסוגים - מערכת העיכול מזהה את הרכב המזון ומווסתת את הפרשת האנזימים ומיצי העיכול הנחוצים לכל שלב. גם כשמדובר במאכלים חדשים או סגנונות בישול שמעולם לא פגשה, המנגנון הפנימי מנווט את הפעולה וממשיך לתפקד ביעילות מעוררת השתאות.

"המוח השני" של הגוף

מערכת העיכול מכילה מאות מיליוני תאי עצב ופועלת בתיאום מתמיד עם המוח, ולכן היא מכונה לעיתים "המוח השני" של הגוף. היא ממשיכה לעבוד ללא הפסקה, בדיוק מעורר השתאות, במשך כל ימי חיינו. כשאנחנו אוכלים, כדאי להיזכר שזה לא רק שובע. זוהי מערכת מתוחכמת שהקב"ה ברא לנו, המעידה על תכנון מדויק ועל חכמה אינסופית שדאגה לנו לכל צורך, כדי שנוכל להמשיך לחיות ולהתקיים. בכל בים ובים, מסתתרת תזכורת נפלאה לחכמת הבורא שסידר את גופנו בדרך כה מופלאה.

כשנבחון בכך, גם ארוחה פשוטה יכולה להפוך לרגע של הכרת הטוב והתפעלות מהחכמה האלוקית וחסדיו הגדולים, ומעכשיו נתחיל אולי קצת יותר לכוון בברכת המזון ולהודות להקב"ה על כל חסדיו הגדולים. (ש.ק.)

תביא אותו אליי מיד!

הרב משה שרר, שהיה נשיא אגודת ישראל בארצות הברית, פרסם בעבר בכתב העת "דאס אידישע ווארט" סיפור מיוחד ומעורר השראה על מפגש יוצא דופן: אסיר ציון המפורסם, ר' יוסף מנדלביץ', שוחרר לאחר שנים קשות בכלא הסובייטי ברוסיה והגיע לארצות הברית. מנדלביץ' שיתף את הרב שרר בסוד

אישי שהעיק על מצפונו: הוא הרגיש רגשות כאב ("בעל חוב") על כך שהוא זכה להשתחרר ולזכות לפרסום עולמי, בעוד שיהודים רבים אחרים נותרו מאחור, כלואים וסובלים בסיביר. מתוך תחושת כאב עמוקה זו, החליט מנדלביץ' לפתוח בצום ולא לאכול דבר עד שישוחררו יהודים נוספים. כשהרב שרר שמע על כך, מנדלביץ' כבר היה ביומו השני של הצום.

הרב שרר נבהל והתקשר מיד לבית גדול הדור, מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל. למרות שהשניים היו אמורים להגיע לפגישה מתוכננת עם מרן רק בעוד מספר ימים, הרב שרר הסביר לרב משה פיינשטיין שמכיוון שמנדלביץ' פתח ב"האנגר סטרייק" (שביתת רעב) ומסכן את בריאותו, הוא מבקש להקדים את הפגישה בדחיפות. הרב משה פיינשטיין התרגש מאוד ואמר לו מיד בטלפון: "כן, תביא אותו אליי מיד!" כשהגיעו לבית מרן, סיפר לו מנדלביץ' על שביתת הרעב שגזר על עצמו. רבי משה פיינשטיין פסק לו באופן נחרץ וחד-משמעי 'צום כזה הוא נגד ההלכה'!!! שכן ההלכה אוסרת על אדם להזיק לגופו ולבריאותו, בייחוד לאחר שנות הסבל הרבות שעבר בכלא.

באותה תקופה, רבי משה פיינשטיין כבר היה אדם מבוגר מאוד וחלש פיזית. למרות זאת, הוא קם ממקומו בזריזות מפתיעה, רץ בעצמו למטבח וביקש מאשתו הרבנית שתכין עבור מנדלביץ' ארוחה מזינה עם ביצים. רבי משה חזר לחדר ואמר למנדלביץ': בבית שלי אתה מפסיק את הצום!" רבי משה פיינשטיין לא השאיר את האורח לבדו; הוא התיישב לצד מנדלביץ' והשגיח עליו באבהיות ובסבלנות לאורך כל הזמן, עד שסיים לאכול את המנה כולה.

הרב משה שרר סיכם בהתרגשות את הלך העצום שלמד מהרב משה פיינשטיין באותו יום:

הוא ראה כיצד פוסק ההלכה הגדול ביותר אינו מסתפק בדיבורים, אלא מיישם את ההלכה בשטח ברגישות עצומה ובאופן מעשי כשמדובר בהצלת בריאותו של יהודי. למרות גילו המופלג וחולשתו הפיזית, הרב משה פיינשטיין לא שלח שליחים ולא הטיל את המשימה על אף אחד אחר. הוא קם ורץ בעצמו כדי לקיים את מצוות הכנסת האורחים והצלת הנפש בהידור הגדול ביותר.

(מעובד עפ"י הסיפור בספר 'דרכי משה')

הצדיקים הצעירים

המדור שבו תזכו בעוה"ז והשכר הגדול שמור לעתיד לבוא

אני רוצה להגיד לכם שלא תחשבו שאני סתם ילד בכין. בדרך כלל אני לא בוכה סתם, וגם כשמתקוטטים אתי או מציקים לי אני משתדל להתגבר אבל עכשיו... יש לי משהו

חיים ויענקי מספרים על גדליה שפוכה

זה קרה בשבוע שעבר בהפסקת הצהריים. ישבנו, חיים ואני, ותכננו מה אפשר לכתוב במדור שלנו בגליון 'על הצדיקים' ואיזה ספור כדאי לספר לכם השבוע. חיים הציע שנגיש למנהל ונבקש ממנו רעיון, כי תמיד יש לו ספורים מרתקים, אבל האמת היא שקצת התביישנו.

אח"כ כל אחד העלה רעיון אחר, אולי נכתב על ימי בין המצרים והזהירות מ'שנאת חנם' אבל לא היה לנו ספור מעניין. ופתאום, כשאנחנו יושבים וחושבים, מתקרב אלינו ילד. נקרא לו גדליה (זה לא שמו האמתי כמובן, בחרנו בשם עט כדי שלא תזהו אותו והוא לא יתבייש). גדליה התקרב, וכשהוא נעמד לידינו ראינו שענינו מלאות דמעות. חשבנו בתחלה שאולי משהו הרביץ לו ולכן הוא בוכה, אבל זה נראה לנו ממש מוזר - הרי בכתה ז' ילדים בדרך כלל כבר לא בוכים מכל דבר קטן! לאט לאט הוא נרגע והתחיל לספר לנו את ספורו.

שלא תחשבו שאני סתם ילד בכין

"דבר ראשון, אני רוצה להגיד לכם שלא תחשבו שאני סתם ילד בכין" פתח גדליה ואמר. "בדרך כלל אני לא בוכה סתם, וגם כשמתקוטטים אתי או מציקים לי אני משתדל להתגבר. אבל עכשיו... יש לי משהו שמאוד מפריע לי ומטריד אותי. זה ממש מוציא אותי מדעתי עד שאני כבר לא יודע מה לעשות! ואם אתם הייתם יודעים איזה ענש כבד אפשר לקבל על מעשים כאלו, גם אתם הייתם מבהלים כמוני." היינו מרתקים, מה זה 'מוציא אותי מדעתי' ומה זה 'ענש כבד' וגדליה המשיך: "ישנם בכתה שלי כמה ילדים שתמיד

מפספסים ביניהם בהפסקה ובשעורים. בין כל הספורים שלהם, הם מספרים דברי גנאי וצוחקים על חברים אחרים. ואני, שאני יושב ממש לידם, פשוט סובל! אני כל כך נזהר ועובד על עצמי לא לדבר דברי גנאי ולשון הרע על אף אחד, ועם כל זה, כשאני יושב בכתה, אני נאלץ בעל כרחי לשמע את הלשון הרע מהתלמידים שיושבים סביבי.

בשבוע האחרון המצב החמיר מאוד. הם פשוט לא מפסיקים! אני יודע שלשמע לשון הרע זהו עון חמור ביותר, ואני גם מפחד שיחשבו שאני חלק מהחבורה הזו. אני ממש במצוקה נוראה ועכשיו בדיק פגשתי אתכם אז אולי באמת תוכלו לעזור לי."

שאלנו אותו בהתפעלות: "גדליה, מאיפה למדת להזהר כל כך ולפחד כל כך מלשון הרע?"

ותמיד יש לו ספורים מיוחדים

עיניו של גדליה הבריקו והוא הסביר לנו ברצינות: "תראו, סבא שלי הוא אדם מאוד מבוגר, ותמיד יש לו ספורים מיוחדים וחשובים. פעם הוא אמר לנו: 'ילדים, אתם חזקים לשמור על כל מה שיוצא מהפה שלכם! הפה שלכם יכול להיות כמו טיל הרסני שיכול להתריב את העולם'. הסתכלנו עליו... 'טיל? מה טיל? זה רק מלים? סבא המשיך ואמר: 'הנה, תסתכלו סביבכם. כבר אלפים שנה אנחנו בגלות, ובית המקדש נחרב. ממה הכל התחיל? מהמחלוקות, מבין אדם לחברו, משנאת חנם ומכל המדות הרעות! הרי אין ילד שלא לומד על קמצא ובר קמצא ורואה לאיזה חרבן אים אפשר להגיע מכאלה מדות רעות'.

וכשאני נזכר בדברים של סבא, המשיך גדליה בקול רועד קצת, "וכל פעם כשאני רואה בתשעה באב את כלם צמים, יושבים על הרצפה, וכל העם היהודי נמצא באבל ובצער כל כך גדול - והכל בגלל הדברים הנוראים האלו של לשון הרע ושנאת חנם - אז אני פשוט נזהר! אני לא רוצה להיות שתף לזה בשום פנים ואופן."

היינו מפתעים מהבגרות שלו. "איה נוכל לעזר לה?" שאלנו. לגדליה היה רעיון מבריק: "יש לכם את המדור בעתון. אני מבקש שתכתבו שם בקשה לכל התלמידים בפתות שיפסיקו לדבר לשון הרע. ושישמרו על הפה שלהם כל הזמן כי הפה שלהם הוא פשוט סכנה, אם לא נזהרים. וחוצי מזה אולי תשאלו את הקוראים שלכם מה כדאי ומה בדיוק עלי לעשות ואיה להתנהג כשהתלמידים שיושבים לידי מתחילים לדבר לשון הרע, ואני לא יכול ללכת." גדליה הסביר "כמוכן שאני יודע שהדבר הראשון שצריך

לעשות הוא לקום וממש לברח מהם. אף לפעמים אי אפשר לעשות זאת, כמו בזמן שעור. אני יודע שאם אין ברירה ואי אפשר לקום מהמקום, הדבר הראשון הוא שצריך קדם כל לא להאמין לספורים ששומעים. אבל זכור לי מהספר 'חפץ חיים' שיש עוד שני פרטים שחייבים לקיים כשמישוהו ליד מספר דברי גנאי ואתה לא יכול לעזב. מהם שני הדברים האלה?"

אנחנו, שהיינו עסוקים במציאת רעיון למדור שלנו, שמחנו מאוד והסכמנו מיד לפרסם את הספור של גדליה! כשחזרנו הביתה, פתחנו מיד את הספר "חפץ חיים - הלכות שמירת הלשון". (הלכות לשון הרע כלל ו סעיף ה).

אפלו יראה להם פנים נזעמים

בדקנו ומצאנו שאכן, החפץ חיים אומר כמה דברים שצריך לקיים כשנאלצים לשמע לשון הרע כי הם לא ישמעו את התוכחה שלו או שלא יכול לסתם את אזניו מלשמע. או שאי אפשר לעזב את המקום:

- הדבר הראשון הוא כמו שגדליה אמר: שלא יאמין לספורים שהוא שומע.
 - הדבר השני הוא: לא להיות מרצה משמיעת הלשון הרע
 - והדבר השלישי: שלא להראות להם שום תנועה שהוא מסכים לדבריהם. וישב כאבן דומם או אפלו יראה להם פנים נזעמים.
- אז גם אנחנו נשמר על פינו, ובזכות השמירה שלכם על הפה - נזכה לקרב את בנינו בית המקדש!

"לברך את עמו ישראל באהבה"

לכבוד יום היארצייט ה-14 של אבי מורי, איש החסד
רבי שמואל יצחק בן הרה"צ רבי יו"ט ליפמן שטרן זצ"ל

נתאסף כולנו יחד כימי שנה למעמד ברכת הכהנים המרכזית ברחובה של עיר

וברך את
המשתתפים
במעמד
שיזכו
להתברך
בברכת
כהנים לפי
כל הפרושים

מצוות מורינו ורבינו
מרן שר התורה זצוקללה"ה
"**זה ענין גדול וכל כהן נוסף
זה הידור בדאורייתא של
ברכת כהנים וברוב עם
הדרת מלך**"

ביום ראשון, י"ב באב תשפ"ו (26.7.26)
ברחבת בית הכנסת אמרי שפר, רח' קצנלבוגן 1 הר נוף

8:00 ברכות השחר, 8:10 הודו, 8:20 ברכו,

8.45 (משוער) מעמד ברכת כהנים המונית

הכהנים יתרכזו במרפסות ויברכו את הקהל מחוץ לבית הכנסת
גברים מתבקשים לעמוד במדרכה ונשים מעבר לכביש

החותם בברכת התורה

אברהם ישעיהו שטרן

מילגות לכהנים

המעמד באישור משטרת ישראל

נא להביא טליתות

"יהי רצון, שתשים עלינו ועל כל עמך בית ישראל, חיים וברכה למשמרת שלום"